

Univerzita Karlova

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Hana Kosařová

**Uživatelé návykových látek jako oběti trestné činnosti – výzkum mezi klienty a pacienty
pražských adiktologických služeb**

Users of addictive substances as victims of criminal activities - research among clients and patients
of addiction services in Prague.

Bakalářská práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. Hana Fidesová, Ph.D.

Praha, 2023

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval/a samostatně a že jsem řádně uvedl/a a citoval/a všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu

Souhlasím/~~Nesouhlasím~~ s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 12.07.2023

Hana Kosařová

Identifikační záznam:

KOSAŘOVÁ, Hana. Uživatelé návykových látek jako oběti trestné činnosti – výzkum mezi klienty a pacienty pražských adiktologických služeb. [Users of addictive substances as victims of criminal activities - research among clients and patients of addiction services in Prague]. Praha, 2023. 51 s, 4 příl., 15 graf., 24 tab., 2 obr. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta. / Klinika adiktologie. Vedoucí práce Mgr. Hana Fidesová, Ph.D.

Abstrakt

Východiska: Téma kriminality je s uživateli návykových látek propojené. Zatímco většina studií a statistik se zabývá primární trestnou činností a ekonomicky motivovanou činností, kapitola trestné činnosti páchané na klientech je poddimenzovaná. Statistiky o obětech trestných činů jsou stručné a mnoho informací se o nich nevede. Z viktimizačních studií, které poskytují nějaké informace z tohoto pole, jsou uživatelé návykových látek často vyloučeni či otázka užívání není předmětem dotazování. Z literatury vyplývá, že viktimizace uživatelů NL je komplikovaným tématem, které souvisí s mnoha dalšími problémy.

Cíle: Cílem této bakalářské práce je zmapovat prevalenci konání trestné činnosti páchané na uživatelích návykových látek a zaměřit se souvislostmi mezi obecnými charakteristikami obětí a na nich spáchaných deliktů. Dalším záměrem je zjistit, jestli a jak často na nich spáchané činy nahlásí, případně za jakých okolností, a naopak co jim v tom z jejich strany brání. Podstatným cílem je vytvořit alespoň hrubou představu o zmíněné problematice, na které by se následně mohlo dále stavět a zjišťovat další poznatky.

Metody: Výzkum byl prováděn kvantitativní metodou dotazníku v papírové podobě. Ten byl distribuován do 5 služeb na území Prahy. Jejich klienti/pacienti mohli dobrovolně a anonymně dotazník vyplnit a vhodit do předem připravených a uzavřených boxů. Data byla následně přepsána do elektronické podoby Microsoft Excel a následně analyzována za použití deskriptivních metod. Součástí práce bylo i několik otevřených otázek, jejichž odpovědi byly následně v podobě citací vkládány do textu.

Výsledky: K viktimizaci respondentů dochází dle získaných ve vyšší míře, než je to sledované v obecné populaci. Nejčastějším činem spáchaným na klientech/pacientech adiktologických služeb je krádež. Oběti trestné činy ve většině případů oznámily. Látka, jejíž užívání přináší nejvyšší riziko viktimizace, je heroin a následně pervitin. Ve výzkumu se také ukázalo, že klienti/pacienti adiktologických služeb se v určité míře setkávají s odrazováním od podání oznámení trestných činů ze strany příslušníků policie.

Závěr: Z výsledků výzkumu vyplývá, že téma trestné činnosti páchané na klientech je stále aktuální. Byly zjištěné limity designu dotazníku, které byly reflektovány. Byly navrženy možnosti zlepšení dotazníkového nástroje pro další případná měření. Z dotazníku také vyplynulo, že by bylo vhodné dále edukovat policii v přístupu k přijímání oznámení a v celkové práci s oběťmi trestných činů.

Klíčová slova:

užívání návykových látek, adiktologické služby, trestná činnost, návykové látky

Summary

Background: The topic of crime is interconnected with substance abuse users. While most studies and statistics focus on primary criminal activities and economically motivated crimes, the chapter on criminal activities committed against clients is underrepresented. Crime victimization statistics are brief, and limited information is available about them. Victimization studies, which provide some information in this field, often exclude substance abuse users, or their substance use is not the subject of inquiry. Literature suggests that victimization of substance abuse users is a complex issue that is linked to many other problems.

Objectives: The aim of this bachelor's thesis is to map the prevalence of criminal activities committed against substance abuse users and to examine the relationships between general victim characteristics and the crimes committed against them. Another objective is to determine whether and how often they report these crimes, under what circumstances, and conversely, what obstacles prevent them from reporting. A significant goal is to create at least a rough understanding of the mentioned issues, which could then serve as a foundation for further research and investigation.

Methods: The research was conducted using a quantitative questionnaire in paper format. It was distributed to 5 addiction services in the Prague area. Clients/patients were able to voluntarily and anonymously fill out the questionnaire and deposit it in prepared and sealed boxes. The data were subsequently transcribed into electronic form using Microsoft Excel and analyzed using descriptive methods. The thesis also included several open-ended questions, and the answers were then inserted as citations into the text.

Results: The obtained results indicate that the respondents experience victimization to a greater extent than observed in the general population. Theft is the most frequent crime committed against clients/patients of addiction services. In most cases, crime victims reported the crimes. Heroin and subsequently methamphetamine were found to be the substances with the highest risk of victimization. The research also revealed that clients/patients of addiction services encounter some discouragement from reporting crimes by police officers to a certain extent.

Conclusion: The research results suggest that the topic of criminal activities committed against clients remains relevant. The limitations of the questionnaire design were identified and reflected upon. Suggestions for improving the questionnaire tool for future measurements were proposed. The questionnaire also indicated that it would be beneficial to further educate the police on receiving crime reports and working with crime victims in general.

Key words: substance use, addiction services, crime, addictive substances

Obsah

1. Úvod	1
Teoretická část	2
2. Viktimologie (a viktimizace)	2
2.1. Oběť.....	2
2.1.1. Práva oběti trestného činu	2
2.2. Viktimizace	3
2.2.1. Primární.....	3
2.2.2. Sekundární	3
2.2.3. Terciární	4
2.2.4. Reviktimizace	4
2.3. Viktimnost	4
2.4. Typologie obětí.....	5
3. Kriminalita v drogovém prostředí	7
3.1. Primární drogová kriminalita	7
3.2. Sekundární drogová kriminalita	7
3.3. Latentní kriminalita	9
3.4. Důvody viktimizace uživatelů NL.....	10
4. Pomoc obětem	11
5. Ohlašování trestného činu	13
5.1. Proces podání oznámení.....	13
6. Data o obětech.....	15
6.1. Data v ČR	15
6.2. Data v Evropě	16
Praktická část.....	20
7. Cíl výzkumu	20
7.1. Výzkumné hypotézy	20
8. Výzkumný soubor.....	20
9. Metody sběru dat.....	21
10. Etický aspekt výzkumu	21
11. Metody analýzy dat.....	22
12. Výsledky	22
12.1. Socio-demografické údaje.....	23
12.2. Užívání návykových látek	26
12.3. Výskyt jednotlivých trestných činů	29
12.4. Okolnosti ohlášení trestného činu	35
13. Diskuze a závěr	40

Použitá literatura.....	44
Použité právní předpisy.....	47
Seznam grafů, tabulek a obrázků	47
Seznam zkratk (abecedně)	47
Přílohy	49

1. Úvod

V praxi se pracovníci adiktologických služeb setkávají s velkým počtem klientů/pacientů. V rámci jejich spolupráce se otevírá mnoho témat, motivů, které se objevily v jejich životě a mohou mít vliv na jejich užívání. Mnozí z klientů mají za sebou situace, které v nich zanechaly traumata. Může se jednat právě o na nich páchanou trestnou činnost, a to v minulosti či v současnosti. Tento fenomén ilustrovala psycholožka Sadílková v roce 2012. V té době se v TK Němčice léčilo 15 klientů. O nich uvedla: „*Všichni naši současní klienti zažili nějakou formu utrpení pocházejícího z trestné činnosti, kterou na nich páchal někdo jiný. Ať už v dětství, nebo v dospělosti, ať už byl pachatel odhalen a souzen, či nikoliv.*“ (Sadílková, 2012).

Tento úryvek demonstruje to, že je viktimizace uživatelů návykových látek relativně běžnou záležitostí, se kterou se jako adiktologové setkáváme při práci s klienty. Jedná se o téma pro následnou práci zásadní. Samotné užívání může být příčinou viktimizace, ovšem i dřívější viktimizace může vést k užívání návykových látek. Vzhledem k rizikovosti prostředí, kde se někteří uživatelé mohou dlouhodobě pohybovat, jim zároveň hrozí riziko reviktimizace, tedy riziko, že se opakovaně stanou obětí trestného činu. Toto téma je nutné s klienty při spolupráci konfrontovat. Zejména v procesu léčby je zásadní, aby se pokusili se svými traumaty pokud možno vyrovnat.

Klienti mohou mít mimo negativní zkušenost ze samotné viktimizace také obavy z kontaktu s policií právě kvůli jejich adiktologické anamnéze. To je poté může blokovat ve spolupráci a potenciálně je vystavovat dalšímu riziku.

Tato oblast kriminality, kdy je obětí uživatel návykových látek, není velmi bohatě popsána. Dle dělení Roubalové (2019) spadají tyto činy do tzv. sekundární drogové kriminality (SDK) (viz kapitola 2.2.2). Koncept SDK je ovšem relativně volný. Určité kategorizování těchto činů navrhl EMCDDA (2007) či již zmíněná Roubalová (2019), ovšem v praxi se tyto činy velmi těžce sledují. Statistiky ohledně primární drogové kriminality se vedou výrazně lépe vzhledem k její jasně definované skutkové podstatě.

Informace o obětech obecně se sbírají při tzv. výzkumech obětí kriminality nebo výzkumech či průzkumech viktimizace. Bohužel z nich bývají uživatelé mnohdy vyloučeni, případně otázka užívání drog není součástí výzkumu. Dalším zdrojem informací o obětech jsou např. statistiky vedené Policií ČR. Ani ta však systematicky neshromažďuje údaje o tom, zda je obětí jimi vyšetřovaného trestného činu uživatel návykových látek. Dalším faktorem je možná neochota uživatelů na otázky tohoto typu odpovídat, zvláště policii, ze strachu z možných následků. Informace, které jsou z výše zmíněných statistik či ze studií (které byly prováděny na obecné populaci) dostupné, jsou ovšem do jisté míry uplatnitelné i právě na klienty a pacienty adiktologických služeb.

Např. v roce 2022 bylo v Praze evidováno 40 704 skutků (Policie ČR, 2023), což při přepočtu na obyvatele vychází cca 0,03 činu na obyvatele, tedy na každého 33. občana obecné populace v Praze připadá 1 trestný čin za rok. Vzhledem k tomu, že registrovaná kriminalita je dle odhadů výrazně nižší než latentní a vzhledem k tomu, že se uživatelé pohybují v rizikovém prostředí lze předpokládat, že pravděpodobnost viktimizace je pro ně ještě vyšší.

Všechna tato fakta nahrávají závěru, že i na uživatelích je páchaná trestná činnost, přestože se o tom oficiální statistiky nevedou. Nehledě na to je také problémem, že mnoho z uživatelů (i obecné populace) čin mnohdy nenahlásí, čímž vedení jakýchkoli záznamů ještě více komplikují.

Teoretická část

2. Viktimologie (a viktimizace)

Obětí, jejichmi charakteristikami a vlastnostmi, které ji mohly předurčovat k viktimizaci (viz kapitola 2.2) se zabývá vědní obor viktimologie.

2.1. Oběť

Dle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (ZOTČ) se obětí rozumí „*fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, zejména způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.*“ Tento pojem nebyl do roku 2013 v českém trestním právu používán, pracovalo se pouze s termínem „poškozený“. Nicméně poškozeným může být na rozdíl od oběti i právnická osoba. Platnost tohoto termínu pouze pro osobu fyzickou vychází z předpokladu, že pro oběť typická emocionální újma nemůže být pozorována u osoby právnické. Spolu se zavedením samotného termínu oběti v oblasti justice jí byla připsána i vlastní práva.

2.1.1. Práva oběti trestného činu

Viktimizace bývá ze své podstaty velmi náročnou životní situací. Ulehčit by ji měla pevně zakotvená práva, která oběti náleží. Práva oběti jsou zakotvena v zákoně č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (ZOTČ):

Právo na poskytnutí odborné pomoci (§ 4–6), čímž se rozumí psychologické poradenství, sociální poradenství a právní pomoc, kterou může zdarma oběti poskytnout nevládní organizace či za úplaty advokát. Zvláště zranitelným obětem (dle §2 odst. 4) a obětem v nepříznivé sociální situaci je právní pomoc poskytnuta na náklady státu. Dále je možné účastnit se restorativních programů, nejznámějším je mediace, jejich poskytovatelem je Probační a mediační služba (Durdík, 2018). Odbornou pomoc jsou obětem povinny poskytovat subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů vedeným Ministerstvem spravedlnosti (MS) či subjekty poskytující služby v rozsahu zapsaném u MS. Podle §8 odst. 1 písm. b) je Policie ČR povinna předat kontakty na služby v registru (Durdík, 2018, stránky 42-43)

Právo na informace (§ 7–13) stanovuje povinnost policejních orgánů, státního zastupitelství, poskytovatelů pomoci obětem TČ, orgánů veřejné moci a zdravotnických zařízení poskytovat oběti informace týkající se věci, v níž se stala obětí TČ. Tyto subjekty jsou povinny podat informace srozumitelně. V praxi se lze setkat s tím, že policie informace, které je povinna sdělit, oběti předloží v písemné podobě a vysvětlí je až na požádání. Policie je povinna i bez žádosti informovat o tom, kde lze podat trestní oznámení, kde vyhledat odbornou pomoc, kdy nastává právo na ochranu bezpečí oběti a mnoho dalšího. V praxi může nastat problém vzhledem k tomu, že policie je povinna oběť informovat ihned při prvním kontaktu. To se může mnohdy míjet s účinkem, neboť oběť může být při prvním kontaktu bezprostředně po útoku otřesena a není schopna velké množství informací pochopit. (Jelínek & Pelc, 2015)

Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím (§ 14) upravuje situace, kdy má oběť obavy o své bezpečí v souvislosti s pachatelem. Oběť může požádat o ochranná opatření – např. tzv. krátkodobá ochrana, vykázaní osoby ze společného bydlení, předběžné opatření, zvláštní ochrana svědka atd. Přijetí těchto opatření je vždy individuálně posouzeno.

Účelem *práva na ochranu soukromí* (§ 15–16) je zabránit zveřejnění informací o totožnosti oběti, a tím zajistit „*posílení ochrany oběti před způsobením druhotné újmy*“ (Durdík, 2018, s. 153). Pokud o to oběť požádá, můžou být údaje o její osobě ve spisech skryty. Ty jsou poté vedeny mimo spis a mohou se s nimi seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení (OČŘ) a úředníci Probační a mediační služby (PMS), kteří v dané věci pracují. (La Strada Česká republika o.p.s., 2015)

Právo na ochranu před druhotnou újmou (§ 17–22) postihuje více oblastí, které mají společný cíl, a to zabránit vzniku druhotné újmy. Jednotlivé paragrafy upravují zabránění kontaktu oběti s pachatelem (či osobou podezřelou či s osobou, proti níž se vede trestní řízení) (§17), podání vysvětlení a výslech oběti (§18), podání vysvětlení a výslech osobou stejného nebo opačného pohlaví (§19), podání vysvětlení a výslech zvláště zranitelných obětí (§20), právo na doprovod důvěrníkem (§21) a prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život (§22). všechna tato práva jsou sice sepsaná v zákoně, ovšem mnohdy o nich oběti vůbec netuší. Ať už je příčinou nedostatečně srozumitelné informování příslušníky policie či fakt, že oběť nebyla vzhledem k okolnostem informována vůbec, v situacích, kdy nejsou tato práva uplatňována snadno dochází k sekundární újmě, které mají právě tato ustanovení předcházet.

Právo na peněžitou pomoc (§ 23–37) má ten, komu bylo ublíženo na zdraví či mu byla způsobena těžká újma na zdraví. Dále může o peněžitou pomoc požádat pozůstalá osoba po oběti, oběť TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítě, které je obětí TČ týrání svěřené osoby. (Policie ČR, 2023) Je proto nutné podat trestní oznámení, souhlasit s trestním stíháním, být součinný při vyšetřování, nebýt spoluobviněnou osobou a písemně podat žádost ve stanovené lhůtě (La Strada Česká republika o.p.s., 2015).

Je pozitivní, že postupem času se pozice obětí posiluje a vznikají jim práva, která mají za cíl zlepšit jejich situaci. Byť měl zákon od začátku určité nedostatky, na které poukazovali odborníci z řad právníků i neziskové organizace (Jelínek & Pelc, 2015; La Strada Česká republika o.p.s., 2015), později vydané novely se snažily na situaci reagovat. Některé problémy jsou nicméně stále aktuální. Důležité do budoucna je stále klást důraz na edukaci OČTŘ i veřejnosti.

2.2. Viktimizace

Viktimizace je „proces, v jehož rámci se z potenciální oběti stává oběť reálná“ (Válková & Kuchta, 2012, s. 174). Běžně se dělí na viktimizaci primární a sekundární. Během nich vznikají tzv. primární a sekundární rány. Některé zdroje uvádějí i viktimizaci terciární. Dalším souvisejícím termínem je reviktimizace.

2.2.1. Primární

Primární viktimizací je myšlena újma způsobená v bezprostřední souvislosti s konkrétním trestným činem. Příkladem by mohly být následky na zdraví, odcizení peněz či jiného předmětu. V jejím rámci se rozlišují tzv. primární rány, které jsou trojího typu:

- Fyzická újma, což postihuje veškerá zranění od lehkých až po ta vážná
- Finanční újma, tedy poškození či ztráta majetku
- Emocionální újma, konkrétní podoba souvisí s charakteristikami oběti. Může se projevat jako např. nespavost, plačtivost, úzkostné stavy atd. (Čírtková, 2015, s. 215)
Demonstrovat je lze na příkladu člověka, který byl přepaden na ulici. Pachatel ho chtěl okrást, nicméně oběť se bránila, v potyčce vytáhl útočnick nůž a bodl ji (fyzická újma), následně sebral batoh s počítačem a peněženkou (finanční újma). Oběť má v důsledku činu problémy se spaním a obává se chodit po ulici (emocionální újma).

2.2.2. Sekundární

Sekundární viktimizací rozumíme veškeré vedlejší negativní důsledky trestného činu, které nastaly až po jeho ukončení. Jejím zdrojem může být nevhodný přístup policie a okolí, opakované výslechy a návraty k prožité situaci, projednávání před soudem atd.

I v rámci sekundární viktimizace můžeme rozlišovat tzv. sekundární rány. Ty jsou oproti těm primárním výhradně psychologické povahy. Můžeme zde řadit pocity nespravedlnosti, izolace a nedůstojnosti (Čírtková, 2015, s. 215). V kontrastu s tím Válková (2012, s. 175) uvádí jako příklady sekundární viktimizace „ztrátu zaměstnání v důsledku trvalé invalidity způsobené násilným trestným

činem, rozvrat rodiny a ztráta společenského statusu jejich příslušníků v důsledku odhalení sexuálního zneužívání dítěte a nevhodné medializace případu“. Z toho lze vyvodit, že druhotné následky viktimizace jsou vnímány různými způsoby napříč odborníky.

Sekundární viktimizace je velkým tématem pro lidi užívající návykové látky. Může k ní totiž dojít mnoha způsoby, např. očerňováním oběti, kdy na základě životního stylu či vzhledu se dojde k závěru, že si oběť svou viktimizaci zasloužila nebo bagatelizací újmy, psychické či morální. (Durdík, 2018). Tyto reakce okolí či policie mohou souviset s obrazem tzv. ideální oběti. Např. v případě již zmíněného přepadení na ulici by touto ideální obětí byla starší žena, která se vracela domů od své příbuzné, o kterou pečuje v těžké nemoci a byla přepadena velkým silným kriminálním. V takové situaci je jasně vykresleno, kdo z nich je špatný a kdo je dobrý. Adiktologičtí klienti této představě ideální oběti v očích ostatních neodpovídají. Proto se setkávají s viněním ze své vlastní viktimizace, jelikož si za to „mohou sami“. „Nemá brát drogy“, „nemá chodit v noci sama“ atd. Všechny z toho plynoucí reakce u nich mohou způsobovat další a další rány a vzniká druhotná viktimizace.

2.2.3. Terciární

Některé texty dále rozlišují viktimizaci terciární. Ta nastává tehdy, když jedinec není schopen traumatickou situaci zpracovat i přesto, že objektivně došlo k nápravě či odškodnění. Dochází k dlouhodobému ovlivnění a změně životního stylu. Sochůrek (2003 s.28) o terciární viktimizaci uvádí, že se jedná o „trvalou změnu psychiky, životní linie nebo životního programu poté, co se člověk stal obětí trestného činu nebo jiné nepříznivé události“.

2.2.4. Reviktimizace

Dalším souvisejícím pojmem je reviktimizace. Jedná se o opakovaný výskyt kriminality u jedné oběti (reviktimizace oběti), případně na stejném místě činu (reviktimizace objektu) (Velikovská, 2016, s. 83). I to může být pro uživatele blízké téma. Mnoho z nich se pohybuje v rizikovém prostředí, a to i poté, co na nich byl nějaký trestný čin spáchán. Důvodem může být, že klienti nemají kam jít, neznají nikoho jiného mimo okruh uživatelů nebo jakýkoli jiný život než ten, který vedli doposud apod. Mohlo by se jednat o opakované okradení uživatele pod vlivem ležícího venku či o domácí násilí na ženě finančně závislé na partnerovi, který jí dává peníze na dávku či ji přímo sám obstarává. Všechny tyto okolnosti mohou vést k reviktimizace a další újmě.

2.3. Viktimnost

„V moderní společnosti se každý jedinec může stát obětí trestného činu. Prostá zkušenost však ukazuje, že pravděpodobnost stát se obětí není v populaci rozložena rovnoměrně: taxikáři jsou obětmi loupeží častěji než traktoristé, policisté jsou ve službě častěji fyzicky napadáni než soudci.“ (Grívna et al., 2019, s. 122).

Z toho vyplývá, že existují vlastnosti, které mohou u člověka zvýšit riziko viktimizace.

Válková (2012, s. 173) definuje viktimnost jako pojem, který vyjadřuje „*stupeň pravděpodobného rizika, že se jednotlivec nebo určitá sociální skupina stane obětí trestného činu*“. Dále uvádí, že na viktimnost má spolehlivě vliv několik faktorů, a to věk, profese, sociální charakteristika oběti a její zdravotní stav.

Z těchto definic lze uvozovat, že uživatelé návykových látek mají vyšší míru viktimnosti, tedy vyšší pravděpodobnost viktimizace. Pokud se inspiroji dříve zmíněnými faktory, tato pravděpodobnost je zvyšována sociální charakteristikou uživatelů, způsobem jejich života a prostředím ve kterém se pohybují.

2.4. Typologie obětí

Mnoho odborníků zabývajících se tématem viktimologie a tématem obětí přišlo v minulosti s mnoha teoriemi a s tím souvisejícími typologiemi obětí. Pokusím se tu na dalších řádkách zmínit některé z nich, které považuji za relevantní pro tuto práci.

Existují dělení na základě spoluviny obětí na činu, např. Gřivna uvádí dělení publikované v roce 1964 Brunonem Hořstem. Ten dělil oběti na dvě skupiny a to:

- Oběti, které zavinily svou viktimizaci, ať už individuálně (coby provokatéři), nebo příslušností k rizikové a z pohledu společnosti negativně hodnocené skupině (prostituce)
- Oběti, které nezavinily svou viktimizaci, ani individuálně (krádež majetku i přes jeho zabezpečení), ani příslušností k rizikové a pozitivně společensky hodnocené skupině (např. policista) (Hořst, 1964, cituji dle Gřivna, 2019, s.130)

Dle tohoto rozdělení bychom mohli uživatele návykových látek zařadit do první zmíněné skupiny, jelikož přísluší ke skupině, která je společností negativně hodnocena a tím si viktimizaci způsobují sami.

Další typologie, která stojí za zmínku je typologie jednoho ze zakladatelů viktimologie Hanse von Hentiga. Ten ve svém díle *The Criminal and his victim: Studies in Sociology of Crime* rozdělil oběti na třináct skupin podle jejich vlastností, které je předurčují k viktimizaci. „Z dnešního pohledu bychom řekli, že sestavil spíše výčet zranitelných obětí, respektive výčet charakteristik zvyšujících vulnerabilitu konkrétního jedince“. (Čírtková, 2014b)

1. Děti a mladiství
2. Ženy
3. Senioři
4. Osoby s mentálním handicapem
5. Imigranti
6. Příslušníci minorit
7. Mentálně narušení včetně traumatizovaných osob
8. Depresivní
9. Lidé toužící po rychlé akvizici
10. Promiskuitní a vztahově nestálé osoby
11. Osamělí a lidé se zlomeným srdcem
12. Tyrani a trýznitelé
13. Osoby, které jsou zablokované vůči spolupráci s policií
(Von Hentig, 1948, cituji dle Čírtková, 2014, s. 15)

Vícero z těchto faktorů můžeme nalézt u uživatelů návykových látek. Pokud pomineme věk a pohlaví, např. sedmá skupina (Mentálně narušení včetně traumatizovaných osob) je velmi dobře aplikovatelná na velkou část klientů, se kterými se ve službách setkáváme. Trauma je totiž velmi častým tématem mnohých z nich. Mnohdy mají za sebou mnohé složité životní situace, které na nich zanechaly následky. Dalo by se uvažovat, zda by se do této kategorie mohly zařadit i samotné účinky návykových látek, které mají vliv na psychiku a kognici člověka.

Dále skupina 9 (Lidé toužící po rychlé akvizici). Klienti jsou mnohdy v situaci, kdy potřebují sehnat relativně vysoké obnosy peněz, např. na dávku či na zaplacení předchozích dluhů, což je může dostat do nebezpečné situace, která může být označena jako viktimogenní.

Témata skupin 10 a 11 (Promiskuitní a vztahově nestálé osoby, Osamělí a lidé se zlomeným srdcem) jsou pro mnoho klientů také vlastní. Nejedna z nich má za sebou mnoho vztahů, a i samotné téma násilí mezi partnery se opakuje.

A poslední z výčtu je skupina 13 (Osoby, které jsou zablokované vůči spolupráci s policií). Uživatelé mnohdy nemají důvěru v příslušníky policie, a proto spáchaný trestný čin mnohdy nenahlásí, což je činí pro pachatele vhodnou obětí, jelikož není tak vysoké riziko vzniku vyšetřování. Ať je důvodem neoznámení činu strach o sebe, vzhledem k tomu, že sami páchají trestnou činnost, či strach ze souzení a nedůvěry ze strany systému kvůli jejich užívání, je tento fakt rizikem pro jejich viktimizaci.

S některými charakteristikami, se kterými přišel von Hentig, se shoduje také již dříve zmíněná Válková (2012), která mluví o několika viktimogenních faktorech, a to:

- Věk
Výzkumy potvrzují, že mladí jedinci jsou častými oběťmi trestné činnosti (zejména násilné kriminality), a to zejména kvůli jejich obecně méně opatrnému až nebezpečnému způsobu života.
- Profese
Samotná povaha zaměstnání může nést vyšší riziko viktimizace. Např. pracovníci čerpacích stanic na nočních směnách podstupují větší riziko než prodavačka v samoobsluze, která končí směnu v 18:00. Stejně tak práce policisty je rizikovější než práce učitele na základní škole atd.
- Sociální charakteristika
Sociální charakteristikou oběti autorka vysvětluje tak, že příslušnost člověka k určité rizikové skupině osob nese vyšší míru viktimnosti. Příkladem mohou být příslušníci určité etnické či náboženské menšiny, jedinci s odlišnou sexuální orientací, osoby se závislostí na drogách apod.
- Zdravotní stav
Dle autorky může oběť svými somatickými či psychickými handicapy přitahovat pozornost okolí a tím zvýšit riziko viktimnosti.
(Válková & Kuchta, 2012, s. 173)

Se srovnatelnými informacemi se setkáváme i v jiných publikacích. Gřivna et al. (2019, s. 123) uvádí, že souvislost s viktimností má profese potenciální oběti, její věk, dále psychické vlastnosti (zde uvádí např. zvýšenou agresivitu jako faktor při napadení, kdy oběť mohla útočníka vyprovokovat, nebo lehkomyšlnost, dobrodružnost a nekritická důvěřivost jako příznačné vlastnosti pro oběti znásilnění nebo podvodů). Další z viktimogenních faktorů je dle autora příslušnost k minoritám, ať už to jsou cizinci, přistěhovalci, nábožensky nebo rasově odlišné menšiny, dále lidé lišící se svou sexuální orientací, lidé s mentální retardací či jiným handicapem. A v neposlední řadě jsou zmíněni „alkoholici a narkomani“.

Zde můžeme ve srovnání názorů autorů spatřovat mnohé podobnosti. Pro téma této práce je zejména nosné to, že ve všech typologiích oběti nacházíme vlastnosti charakteristické pro adiktologickou klientelu, někdy jsou uživatelé i přímo jmenováni. Všechny tyto faktory zvyšují riziko jejich viktimizace.

3. Kriminalita v drogovém prostředí

Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogové závislosti (EMCDDA) definuje termín „trestná činnost související s drogami“ (drug-related crime) pomocí čtyř druhů trestné činnosti:

- „*Psychofarmakologicky podmíněná trestná činnost: trestné činy spáchané pod vlivem psychoaktivní látky, jako důsledek jejich akutního nebo chronického užívání.*
- *Ekonomicky motivovaná trestná činnost: trestné činy spáchané za účelem získání peněz (nebo drog) na financování užívání drog.*
- *Systémová trestná činnost: trestné činy spáchané v rámci fungování nezákonných drogových trhů jako součást procesu nezákonné nabídky, distribuce a užívání drog.*
- *Trestné činy porušování drogových zákonů: trestné činy spáchané porušováním drogové legislativy a souvisejících právních předpisů.“* (Carpentier, 2007, s. 1)

Toto dělení vychází z často užívaného Goldsteinova tripartitního konceptuálního rámce z roku 1985. K němu je přiřčena čtvrtá skupina trestných činů, a to porušování drogové legislativy. Právě tato kategorie dobře odpovídá jedné polovině z dělení běžně používaného v České republice, a to na primární a sekundární drogovou kriminalitu.

3.1. Primární drogová kriminalita

Primární drogová kriminalita spočívá v porušování legislativy v oblasti nakládání s omamnými a psychotropními látkami (OPL) dle zákona č.40/2009 Sb., trestního zákoníku (TZ). Jedná se o §283–287:

- §283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy
- §284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu
- §285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku
- §286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu
- §287 Šíření toxikomanie

V roce 2018 bylo registrováno 5465 primárních drogových trestných činů (Policie ČR, 2019). Někteří autoři uvádějí, že pokud by nakládání s OPL bylo legální (úplně dekriminalizováno), tento druh trestné činnosti by neexistoval. Hlavním účelem této legislativy je „*prostřednictvím regulace a vymáhání práva v této oblasti působit na snižování nabídky drog. Úprava těchto skutkových podstat vychází z konsenzu, že jde o jednání natolik společensky škodlivá, že nelze k jejich potlačení použít prostředky mírnější povahy*“ (Roubalová et al., 2019, s. 18)

Primární drogová kriminalita je někdy označovaná jako kriminalita „bez oběti“, jelikož nedochází k činu přímo proti konkrétní osobě jako např. při ublížení na zdraví. Tím, že není obětí, žádný z účastníků nemá zájem o oznamování těchto činů. Při zjišťování drogové trestné činnosti proto musí policie spoléhat na vlastní zdroje. Tento fakt má samozřejmě následně vliv na vedené statistiky registrované drogové kriminality. (Gřivna et al., 2019)

3.2. Sekundární drogová kriminalita

Do sekundární drogové kriminality (SDK) lze zjednodušeně zařadit veškerou drogovou trestnou činnost (DTČ), která není definována paragrafy 283-287 TZ, ale je páčána v souvislosti s návykovými látkami.

I přesto, že se tento termín v České republice často používá, v odborné literatuře nemá přesnou a jednotnou definici, na rozdíl od drogové kriminality primární.

„*Existují různá vymezení sekundární drogové kriminality. Od vymezení, že SDK je pouze opatrovací trestná činnost ... až po vymezení SDK jakožto veškeré trestné činnosti, která jakkoli souvisí s*

užíváním OPL, nebo různé definice vycházející z klasifikace EMCDDA“ (Roubalová et al., 2019, s. 90)

Do určité míry lze vycházet z již zmíněného tripartitního konceptuálního rámce, tedy psychofarmakologicky podmíněné násilí, ekonomicky-kompulzivní model a systematické násilí. (Goldstein, 1985) I přesto, že se autor zaměřoval na násilné trestné činy, můžeme sem v širším rámci zařadit i nenásilné trestné činy, jako např. krádež za účelem obstarání finančních prostředků.

Dle definice, která je uvedena v úvodu odstavce, by do SDK, měla spadat i trestná činnost, která je spáchaná na uživateli návykových látek, a to zejména v přímé souvislosti se samotným užíváním. Tato problematika byla v minulosti zmiňována pouze výjimečně.

Vzhledem k nejednotnému významu termínu byl v roce 2017-2019 realizován projekt, který měl za jeden z cílů pojem sekundární drogové kriminality vymezit pro užití v praxi v ČR. Výsledkem bylo vytvoření šesti vzájemně se prostupujících kategorií a jsou seřazeny dle míry souvislosti s OPL (Roubalová et al., 2019, s. 91):

1. *Vliv OPL znakem skutkové podstaty*

Do první skupiny autoři zařazují trestné činy, u kterých je znakem skutkové podstaty vliv návykové látky, tedy činy, jež byly spáchané pod vlivem. Konkrétně se jedná o TČ podle:

- § 274 (ohrožení pod vlivem návykové látky),
- § 360 (opilství),
- § 384 (vyhýbání se výkonu služby),
- § 385 (vyhýbání se výkonu služby z nedbalosti),
- § 388 (vyhýbání se výkonu strážní, dozorcí nebo jiné služby)

Dle autorky byla tato kategorie zařazena jako první, jelikož je na pomezí primární a sekundární drogové kriminality. Jedná se v podstatě o psychofarmakologicky podmíněnou trestnou činnost, která je ovšem tak vážná, že je postihována jako samostatný TČ (Roubalová et al., 2019, s. 50).

2. *Opatřovací*

Obsahem se jedná o ekonomicky motivovanou kategorie dle EMCDDA (2007). Zařazují se sem trestné činy spáchané za účelem získání prostředků pro nákup látky a zároveň samotný čin nákupu, ovšem vždy pro vlastní potřebu.

3. *V důsledku užití/užívání OPL*

Do této kategorie autoři řadí trestné činy, spáchané v důsledku pachatelovy intoxikace OPL, jeho abstinenciho syndromu nebo změn jeho organismu, souvisejících s aktuálním užíváním OPL. Tato kategorie by nejbližší odpovídala dříve zmíněné tzv. psychofarmakologicky motivované kriminalitě. Patří sem TČ spáchané pod vlivem, a to i pití „na kuráž“. Řadí se sem i „*skutky spáchané v důsledku projevů abstinenciho syndromu pachatele nebo změn jeho organismu, souvisejících s aktuálním dlouhodobým či intenzivním užíváním OPL (např. skutek spáchaný uživatelem nacházejícím se ve stavu toxické psychózy)*“ (Roubalová et al., 2019).

4. *V souvislosti s užíváním OPL jinou osobou*

Do této kategorie se řadí skutky, jejichž příčinou je užívání OPL, ale jinou osobou, než je pachatel nebo oběť. Příkladem by mohla být např. krádež pro zajištění finančních prostředků pro užívání partnera. Do této kategorie ovšem nemusí patřit pouze majetková trestná činnost. Zajímavými příklady tohoto tvrzení je situace, kdy by došlo k napadení dealera blízkým člověkem uživatele návykových látek či „*výroba OPL pro jinou osobu či*

prodej OPL za účelem získání prostředků na nákup OPL pro jinou osobu“ (Roubalová et al., 2019)

5. *Zajištění fungování drogového trhu*

Běžně se mezi sekundární drogovou kriminalitu řadí trestná činnost, která slouží k zajištění fungování drogového trhu (tzv. systémová kriminalita).

Do této skupiny můžeme řadit násilnou trestnou činnost, úplatkářství atd. Nelze sem zařadit ty činy, které jsou již definovány primární drogovou kriminalitou, byť by souvisely s organizovaným zločinem.

6. *Oběť – uživatel*

Poslední diferenciováný druh sekundární drogové činnosti rozpoznává ty činy, jichž je uživatel obětí v důsledku jeho zranitelnosti způsobené užíváním OPL. Tato kategorie zahrnuje zejména majetkovou, násilnou či mravnostní trestnou činnost. Není přitom pro zařazení zásadní, aby si byl pachatel vlivu OPL vědom, např. krádež spáchaná na silně intoxikované oběti, kterou si pachatel vyhlédl právě pro její zjevnou neschopnost odporu, aniž by věděl, zda je způsobená přímo užitím OPL, opilostí, nemocí apod. (Roubalová et al., 2019) Nicméně neřadí se sem trestná činnost, kdy byla látka použita pachatelem za účelem jejího spáchání, např. sexuální znásilnění poté, co pachatel přimíchal látku oběti do pití.

Důležité je zmínit, že vzhledem k tomu, že se sekundární drogová kriminalita váže jen k aktuálnímu užívání, nelze sem zařadit trestné činy spáchané v důsledku užívání OPL, pokud již pachatel neužívá a užíval v minulosti. Jako příklady autoři uvádějí: „*násilný trestný čin pachatele, který v současnosti OPL neužívá, spáchaný pod vlivem schizofrenní poruchy, jež se u něj rozvinula v minulosti v souvislosti s užíváním OPL*“ nebo „*pachatel, který se v důsledku užívání OPL v minulosti ocitl bez prostředků, a třebaže v současnosti OPL neužívá, opatřuje si prostředky na živobytí krádežemi*“ (Roubalová et al., 2019)

3.3. Latentní kriminalita

Latentní kriminalita je základním problémem všech kriminologických i viktimologických studií. V zásadě se jedná o rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou. Je to ta kriminalita, o které se policie nedozvěděla, tedy není zaevidována. Odhaduje se, že latentní kriminalita je u většiny druhů kriminality vyšší než ta registrovaná.

Pokud tedy statistiky říkají, že se meziročně snížila míra registrované kriminality, nemusí to znamenat, že by se páchalo méně trestné činnosti, ale pouze to, že se jich méně zaeviduje. To může mimo jiné souviset s důvěrou v schopnosti policie činy vyřešit. Pokud by policie skokově zvýšila procento objasněných případů, vzrostla by důvěra a lidé by se jali trestné činy více oznamovat. Tím by ovšem následně stoupla míra registrované kriminality a na první pohled by se mohlo zdát, že je v tom období pácháno více trestné činnosti (Tomášek, 2010).

Rozlišovanou podskupinou latentní kriminality je tzv. umělá latence. Jedná se o ty činy, které byly ohlášeny, nicméně policie je z různých důvodů nezaeviduje (Toušek et al., 2018). Důvodů může být více, např. zdánlivě nedostatečná důvěryhodnost oběti či svědka, policie postrádá dostatečné důkazy o spáchání trestného činu, uplynulá doba od trestného činu je příliš dlouhá nebo si příslušník Policie čin špatně vyloží a dojde k závěru, že se o trestný čin vůbec nejedná. Může se také stát, že by to policie vnímala jako příliš bagatelní čin v kontrastu s vynaloženou prací s ním související. Některé skutky ovšem mohou být neevidovány záměrně. Ve hře mohou být různé politické důvody a kauzy nebo snaha policie zlepšit své statistiky tím, že utají případ, u kterého není reálná šance odhalení (Tomášek, 2010).

Právě podobné situace jsou velmi aktuální pro uživatele. Ze strachu, že jim nebude uvěřeno či že nemají dostatek důkazů, se buď rozhodnout skutek neohlásit, anebo ho rozhodnou ohlásit, ale bohužel se setkají s tím, že jsou od toho příslušníkem Policie zrazováni ať už z jakéhokoli důvodu.

Jiným takovým důvodem může být situace, kdy je oběť s ohledem na její příslušnost k sociální skupině považována za „problematickou“. I s tím se mohou klienti často setkávat.

3.4. Důvody viktimizace uživatelů NL

Těžko říct, jaké jsou konkrétní důvody ke spáchání trestného činu na uživatelích. Nabízela by se jakási nemohoucnost, která může být pro pachatele lákavá či alespoň mu čin usnadní. Navíc jejich závislost je dělá zranitelnějšími a zároveň je může v některých případech blokovat ve spolupráci s policií.

U činů jako je např. domácí násilí je možnou motivací oběti setrvat v násilném vztahu to, že se snaží vyhnout konfliktu. Oběť je vždy postavena před rozhodnutí – odejít nebo zůstat. Faktorem mohou být obavy z důsledků toho, že partnera opustí, jako např. problémy se zajištěním existenčních potřeb, stigmatizace za rozpad rodiny, ohrožující reakce ex-partnera, reakce úřadů či stresy plynoucí z absence strategií pro zvládání každodenního života (Čírtková, 2020). Studie z roku 2008, která se zabývala faktory ovlivňujícími, zda oběť od svého trýznitele odejde, došla k závěru, že největší vliv má míra finanční závislosti oběti na partnerovi a její psychologické charakteristiky. Jako rizikové faktory lze označit např. nízké sebevědomí, externí místo kontroly či vysoká míra strachu (Kim & Gray, 2008). Všechny tyto faktory lze pozorovat v osobnostech uživatelů, jak ilustrují následné úryvky z odborné literatury:

„Jak rozvoj závislosti pokračuje, normální kognitivní procesy jsou ovládnuty nutkáním a touhou po droze a chátrají. Klesá schopnost řešit jakýkoliv problém, dochází ke ztrátě sebevědomí, k narušení sociálního fungování a k devastaci osobnosti.“ (Kalina, 2015, s. 409)

"Tato studie jasně naznačuje, že aktivní uživatelé na omamných a psychoaktivních látkách pravděpodobně vykazují vyšší skóre vnějšího místa kontroly chování ve srovnání s těmi, kteří nemají problémy s užíváním drog." (Haynes & Ayliffe, 1991, s. 1116)

„Wurmser (1984, cituji dle Kalina, 2015, s. 205) považuje látkově závislé za jedince se závažnými intrapsychickými konflikty, zvláště ve smyslu přísného superega, přičemž tyto osoby požívají alkohol nebo drogy za účelem úniku od pocitů zlosti a strachu.“

Jak můžeme vidět, tyto charakteristiky jsou napříč literaturou spojovány mimo jiné i právě s uživateli návykových látek. Takové vlastnosti mohou tuto skupinu činit náchylnější k viktimizaci kvůli jejich důsledkům jako je např. pasivní přístup ať už při samotné viktimizaci, při oznamování trestných činů nebo při snaze o jejich další předcházení.

4. Pomoc obětem

Dle bilanční tiskové zprávy k vývoji registrované kriminality na území České republiky Policie ČR bylo v roce 2021 registrováno 153 233 trestných činů. V roce 2022 je jednalo o 181 991 takových činů. Do těchto čísel není samozřejmě započítána latentní kriminalita, která je velmi těžko měřitelná. Taková čísla lze pouze odhadovat. Dle statistik by se dalo říct, že viktimizace je relativně běžný jev. I proto je jednání s obětí následující po její viktimizaci velmi důležité. Může to mít vliv na míru její sekundární viktimizace. Důležitý je přístup policie, ale také nejbližšího okolí oběti.

V textech o vhodných přístupech při kontaktu s obětí a se uvádí mnoho technik a rad. V čem se ovšem vícero textů shoduje je to, že je velmi důležité být empatický a zaujmou nehodnotící postoj. První kontakt s obětí neslouží k tomu člověka posuzovat, co udělal za chyby či zda ke své viktimizaci přispěl a čím. Je zásadní ho ve stavu krize uzemnit a nabídnout mu prostor, ať už to znamená být na blízku a mlčet či provázet oběť rozhovorem. V takové situaci je podstatné aktivně oběti naslouchat, reflektovat a shrnovat. V ideálním případě by vždy byl dostatek prostoru pro to si v klidu promluvit, nicméně v některých situacích, kdy může být oběť jediným svědkem a zároveň jediným důkazem samotného trestného činu (jako např. při sexuálním násilí), je nutné, aby oběť opakovaně vypovídala a popisovala situaci. Tento samotný fakt je mnohdy příčinou již zmíněné sekundární viktimizace, zvláště pokud je výslech prováděn opakovaně a zejména neopatrně. I zde je důležité dávat důraz na vhodnou komunikaci policistů či jiných OČTŘ s obětí. Mnoho úkonů či otázek kladených oběti může sama vnímat jako zbytečné a ponižující. Proto je důležité dané osobě objasnit důležitost a zvolení těchto postupů. Velikovská (2016) k tomu dodává: „*Síla veškerého konání člověka tkví v jednoduchosti, jeho profesionální etické úrovni, osobitosti a jeho projeveném zájmu.*“

Pomoc oběti, která je zároveň uživatelem návykových látek je mnohdy sama o sobě velmi komplikovaná. Klienti jsou často zablokovaní vůči spolupráci s policií tím, že např. v době jejich viktimizace byli pod vlivem. Proto se bojí čin ohlásit, aby pro ně nevznikli další problémy. Dalším možným faktorem v tomto ohledu je to, že oběť – uživatel může být za svou viktimizaci viněna. Můžeme ji označit jedním z typů oběti dle Mendelsohna – riziková dobrovolná oběť, která „*svým životním stylem například drogově závislé prostitutky se vystavuje riziku viktimizace*“ (Čírtková, 2014a). Klienti mohou i ze strany profesionálů čelit soudům, a to může vést k zatvrzení se a následné neochotě klientů spolupracovat. Do budoucna si mohou odnést další nedůvěru vůči „systému“. Takový přístup ze strany profesionálů vystihuje citace: „*Někde musí pracovníkova odbornost překonávat jeho „lidské“ chutě, např. chuť nezabývat se opilý klientem*“ (Baštecká & kolektiv, 2005). I tyto chvíle mohou v oběti způsobovat druhotnou újmu. Je proto důležité neustále mít na paměti fakt, že každá oběť, bez ohledu na to, zda je či není uživatelem návykových látek má nárok na pomoc.

Některé oblasti pomoci oběti jsou zakotvené v ZOTČ (viz kapitola 2.1.1.). V případě potřeby je pro oběť důležitá včasná a případně i další navazující odborná pomoc. Ta je ze zákona poskytována službami zapsanými v registru, nicméně bezplatně je dle ZOTČ poskytována pouze zvláště zranitelným obětem. Organizace La Strada Česká republika realizovala projekt v letech 2014-2015, v jehož rámci analyzovali v té době relativně nový zákon 45/2013 Sb. a toto je jeden z jejich výstupů:

„Čl. 8 odst. 1 směrnice o obětech trestných činů stanoví členským státům povinnost zajistit, aby oběti měly bezplatný přístup ke službám podpory podle svých potřeb. Oproti tomu zákon o obětech stanoví právo na bezplatnou odbornou pomoc pouze pro oběti zvláště zranitelné.

Navrhujeme toto znění § 5 odst. 1 zákona o obětech:

(1) Subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů mají povinnost poskytnout odbornou pomoc bez zbytečného odkladu bezplatně na základě žádosti zvláště zranitelné oběti, která tuto pomoc potřebuje.“

(La Strada, 2015)

Tento názor poukazuje na fakt, že nárok na pomoc by měli mít všechny oběti, které tuto pomoc potřebují. V registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů je v současnosti (červenec 2023) registrováno 697 poskytovatelů. Přitom v srpnu 2014 jich bylo dle Kořínkové (2015) jen 50. V rámci svého výzkumu se zabývala zkušenostmi poskytovatelů služeb se spoluprací s Policií ČR. Tři čtvrtiny respondentů měly pocit, že spolupráce je ze strany policie není dostatečná. Vytýkali jim zejména nedostatečnou znalost zákona a nepředávání informací obětem. (Kořínková, 2015). Nutno podotknout, že se jedná již o zastaralé informace, nicméně novější jsem k tomuto tématu nedohledala. Na potřebu řádně proškolit tyto orgány upozorňovala i La Strada v již zmíněné analýze z roku 2015.

Vzhledem k tomu, že počet poskytovatelů v registru je od té doby téměř 14x vyšší, je možné, že došlo i ke změnám v přístupu k nim. Navíc od doby vzniku zákona upravujícího tuto problematiku uplynulo již 10 let, tedy je možné, že je informovanost o jeho obsahu více rozšířená. Dle Hrdé (2020, s. 343) je policie pravidelně proškolená ohledně práce s oběti trestných činů a výslechy vedou specializovaní policisté s nadstavbovým vzděláním. Lze tedy předpokládat, že se problematice obětí TČ pozornost v nějaké míře věnuje.

5. Ohlašování trestného činu

Mnoho obětí trestných činů řeší dilema, zda čin ohlásit, či nikoliv. Roli může hrát vícero okolností. Může se jednat o přesvědčení, že se nestalo nic tak vážného, že s tím stejně už nikdo nic neudělá, o obavy z procesu trestního řízení, obavy, že oběti nikdo neuvěří, že nemá dost důkazů, stud nebo v některých případech může mít oběť komplikovaný vztah s pachatelem. Jak již bylo zmíněno dříve, míra nenahlášené (latentní) kriminality je dle odhadů výrazně vyšší než kriminalita registrovaná. Většinou je na oběti a jejím okolí, zda se čin rozhodnou nahlásit či ne (mimo např. oznamovací povinnost). Ovšem pokud se tak stane, samotný proces ohlášení by měl mít určitou formu.

5.1. Proces podání oznámení

Obecně platí, že oznámení může podat kdokoli, tzn. nejen oběť. Může tak učinit ústně, tedy na kterémkoli oddělení policie, nicméně ideální případ je podání v místě spáchání trestného činu. Dále je možné podat oznámení písemně, elektronicky s elektronickým podpisem či telegraficky, telefaxem nebo dálkopisem (Policie ČR, 2023a).

Při ústním oznámení sepíše příslušný orgán protokol, proběhne výslech. V § 59 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád se dále uvádí konkrétní ustanovení:

„Čini-li se ústně trestní oznámení, je nutno oznamovatele vyslechnout o okolnostech, za nichž byl čin spáchán, o osobních poměrech toho, na něhož se oznámení podává, o důkazech a o výši škody způsobené oznámeným činem; je-li oznamovatel zároveň poškozeným nebo jeho zmocněncem, musí být vyslechnut též o tom, zda žádá, aby soud rozhodl v trestním řízení o jeho nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Výslech má být proveden tak, aby byl získán podklad pro další řízení.“ Výslech by měl vést k zodpovězení tzv. základních kriminologických otázek – kdo, co, kdy, kde, jak, čím a proč.

Pokud skutečnosti zjištěné oznámením nasvědčují tomu, že došlo ke spáchání trestného činu, je policejní orgán povinen dle § 158 odst. 1, zákona č. 141/1961 „*učinit všechna potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující ke zjištění jeho pachatele*“. Dále je povinen sepsat protokol, jehož opis je povinen předat oznamovateli. Pokud o to oznamovatel požádá, do jednoho měsíce od oznámení jej musí Policie vyrozumět o učiněných opatřeních.

Po podání trestního oznámení následuje první fáze přípravného řízení – prověřování. (Policie ČR, 2023b) Orgán policie nebo státní zastupitelství začne opatřovat nezbytné podklady, zajišťovat důkazy a požadovat od dotyčných osob vysvětlení, aby zjistila, zda se trestný čin skutečně stal. Pokud z prošetření věci vyplývá, že se trestný čin opravdu mohl stát, bude zahájeno trestní stíhání. Toto nastane dnem, kdy podezřelému ze spáchání trestného činu bude sděleno obvinění a on se tím stane obviněným. (Policie ČR, 2023; Durdík, 2018)

Samotné podání oznámení je pro mnoho lidí velmi náročná situace. Jak bylo zmíněno dříve, oběť mnohdy váhá, zda čin ohlásit či ne. Existuje pro to více důvodů. Ovšem pokud se rozhodne podat trestní oznámení, nemusí to nutně znamenat, že čin bude zaevidovaný. Jak bylo již zmíněno v kapitole o latentní kriminalitě (viz kapitola 3.3.), tento fakt je označován jako umělá latence kriminality. V souvislosti s touto problematikou existuje tzv. systém brány. Jedná se o model, který popisuje situaci, kdy občan přijde ohlásit trestný čin a musí překonat překážky předtím, než se konečně dostane k samotnému zaevidování spáchaného činu. Autorka Zuzana Številová (2007) tento model vztahovala k lidem z vyloučených lokalit, nicméně je skvěle uplatnitelný i na uživatele návykových látek, možná proto, že se tyto jevy někdy prolínají.

V rámci tohoto modelu uvádí několik tzv. odrážecích strategií, které mají za cíl občana odradit od ohlášení. Uvádí je na příkladu nejmenované policejní stanice, kde musí každý příchozí „překonat“ vrátnici. S jakousi metaforou vrátnice pracuje i v samotných strategiích. Vaňková uvádí, že tyto

strategie nezáměrně potvrdilo vícero policistů, že čehože lze usuzovat, že se jedná o vědomé jednání. Jedná se o následující strategie:

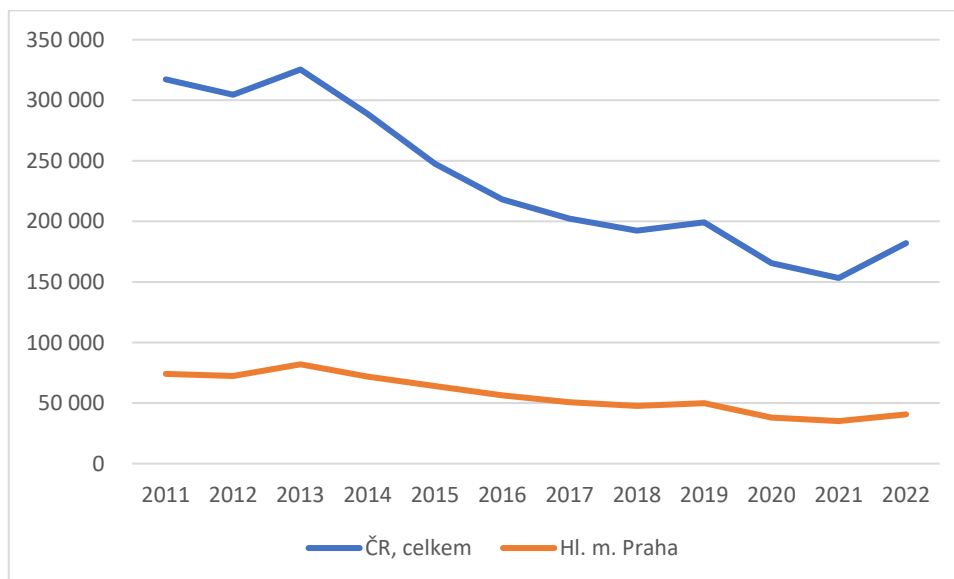
- Osoba na vrátnici označí událost za interní rodinnou záležitost (je to „jen pár facek“)
- V případě krádeže osoba tvrdí, že odcizený předmět neměl hodnotu 5000,-, tedy se nejedná o TČ a policie to nemusí vyšetřovat
- Pokud přijde osoba na oddělení, kde nemá trvalé bydliště, ale kde se čin stal, je osobou na vrátnici odkázána do místa trvalého bydliště
- Dle osoby na vrátnici je potřeba označit konkrétního pachatele, jinak nelze zahájit vyšetřování
- Pokud oběť trvá na ohlášení, je bez jakýchkoli informací nucena čekat dlouhou dobu, po které možná odejde
- Oběti je sděleno, že na místě není kompetentní osoba je potřeba přijít jindy (Številová, 2007)

Většina lidí přichází na oddělení ve velmi nejistém stavu, v rozporu, zda věc oznamovat či ne, v obavách z neznámého průběhu atp., a takovéto metody mohou snadno vést k tomu, že si ohlášení rozmyslí a odejde. A pokud se jedná o uživatele návykových látek, kteří jsou sami o sobě dosti nedůvěřiví vůči policii nebo z ní mají i strach, nejistí si svými právy a nejistí, zda správně identifikovali nelegální jednání, nechají se odradit velmi snadno. Nicméně jako oběť mají svá práva.

6. Data o obětech

6.1. Data v ČR

Data v České republice týkající se kriminality a obětí jsou v různé míře dohledání v databázích Českého statistického úřadu (ČSÚ), k dispozici jsou statistiky Policie ČR, soudů či dalších nestátních organizací (např. Bílý kruh bezpečí). Konkrétní hodnoty se liší, což může být způsobené např. tím, že zatímco policie eviduje všechna podaná oznámení, u soudů statistiky pouze obsahují ty činy, u kterých bylo zahájeno trestní řízení. BKB zase vede statistiky počtu kontaktů s klienty. Tyto statistiky proto nelze mezi sebou sčítat, jelikož lze předpokládat překryvy mezi hodnotami (oběť šla nejdříve do BKB, poté na policii podat oznámení a následně bylo započato trestní řízení, které se dostalo k soudu).

Graf 1 - Vývoj kriminality v ČR a v Praze za roky 2011-2022

Na grafu lze vidět opětovný nárůst kriminality mezi rokem 2021 a 2022. Dle dat Policie ČR (2023) za rok 2022 byl zaznamenán celkový nárůst kriminality ve všech krajích České republiky, nejen v Praze. To mohlo být zapříčiněno rozvolňováním restrikcí pandemie Covid-19, kdy bylo páchaní kriminality, např. majetkové, dosti omezené (např. krádeže v obchodech, které byly z velké části během pandemie zavřené). Grafika Policie ČR popisuje meziroční nárůst různých typů trestné činnosti.

ČR – meziroční změna podle druhu kriminality

leden - prosinec 2021 a 2022

registrováno 181 991 skutků
+28 758 skutků

	2021	2022	rozdíl	rozdíl v %	+18,8 %
neustanovená tr.-pr. kvalif.	52	78	26	50,0	
násilné činy	11 958	13 180	1 222	10,2	
vraždy	105	150	45	42,9	
mravnostní činy	3 049	3 290	241	7,9	
krádeže vloupáním	30 748	33 750	3 002	9,8	
krádeže prosté	26 589	34 404	7 815	29,4	
ostatní majetkové činy	20 225	32 029	11 804	58,4	
ostatní kriminalita	24 780	27 874	3 094	12,5	
zbývající kriminalita	23 312	23 736	424	1,8	
hospodářské činy	12 510	13 637	1 127	9,0	
váleč. a protiúst. činy	10	13	3	30,0	
celková kriminalita	153 233	181 991	28 758	18,8	

Pomáhat a chránit

Obrázek 1 - Vývoj registrované kriminality v roce 2022 (2023) - meziroční změna podle druhu kriminality – leden-prosinec 2021 a 2022

Nejvyšší počet trestných činů byl evidován v Praze (40 704 případů) a v Moravskoslezském kraji (21 884 případů). V oblasti drogové kriminality došlo k mírnému nárůstu registrovaných trestných činů. Za rok 2022 bylo registrováno 4 200 skutků drogové kriminality.

Policie ČR předpokládá následující trendy pro rok 2023:

- „Registrovaná kriminalita se bude nadále zvyšovat u většiny druhů kriminality, do stavu v roce 2019, kriminalita páchaná v kyberprostoru bude mít pravděpodobně vyšší podíl na celkové kriminalitě, než je tomu dnes
- Transformace a množství protiprávního jednání, které se přesouvá do kyberprostoru, bude dále pokračovat.“
(Policie ČR, 2023)

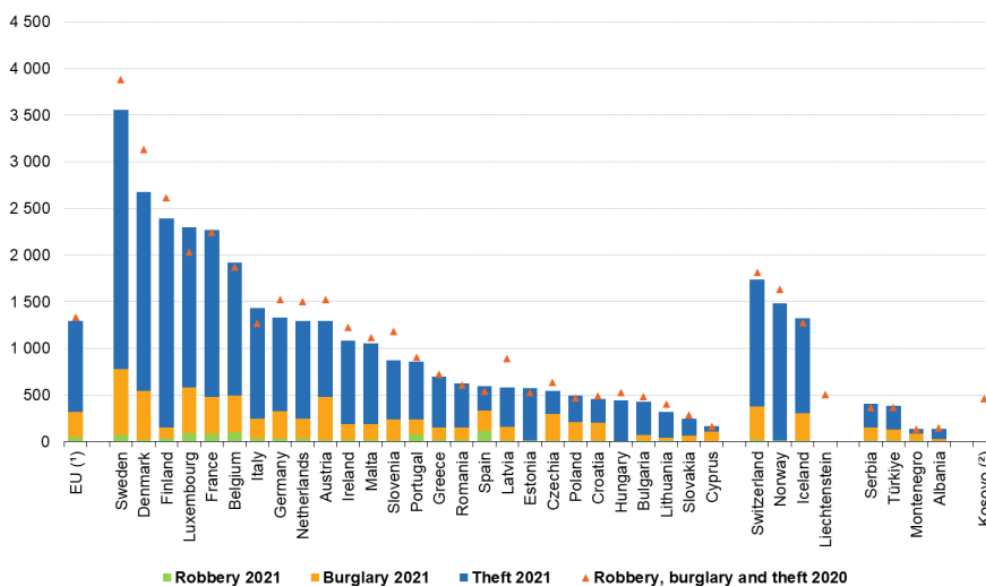
Mimo již zmíněnou kriminalitu v kyberprostoru, korupci a rostoucí majetkovou kriminalitu se chce Policie ČR v tomto roce zaměřit také na primární a sekundární drogovou kriminalitu (Policie ČR, 2023).

6.2. Data v Evropě

Data o obětech a kriminalitě nejsou sledována jsem v rámci České republiky, ale také ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi. Nejvyšší míru kriminality má podle nejnovějších dat (červenec 2023) Francie (54.6) a Bělorusko (51.4). Česká republika je na 32. místě s hodnotou indexu 26.8, tedy téměř poloviční než země na prvních příčkách. (NUMBEO, 2023).

Při srovnání konkrétního trestného činu – krádeže – můžeme dle dat z Eurostatu porovnat situace v jednotlivých zemích. Dle grafu níže je Česká republika daleko za zeměmi na prvních místech.

Robbery, burglary and theft, 2020-2021 (police recorded offences per 100 000 inhabitants)

(*) In burglary category figures for Estonia and Hungary are missing. Burglary value for Italy and Albania includes only burglary for residential premises

(?) This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR 1244/1999 and the ICJ Opinion on the Kosovo declaration of independence.

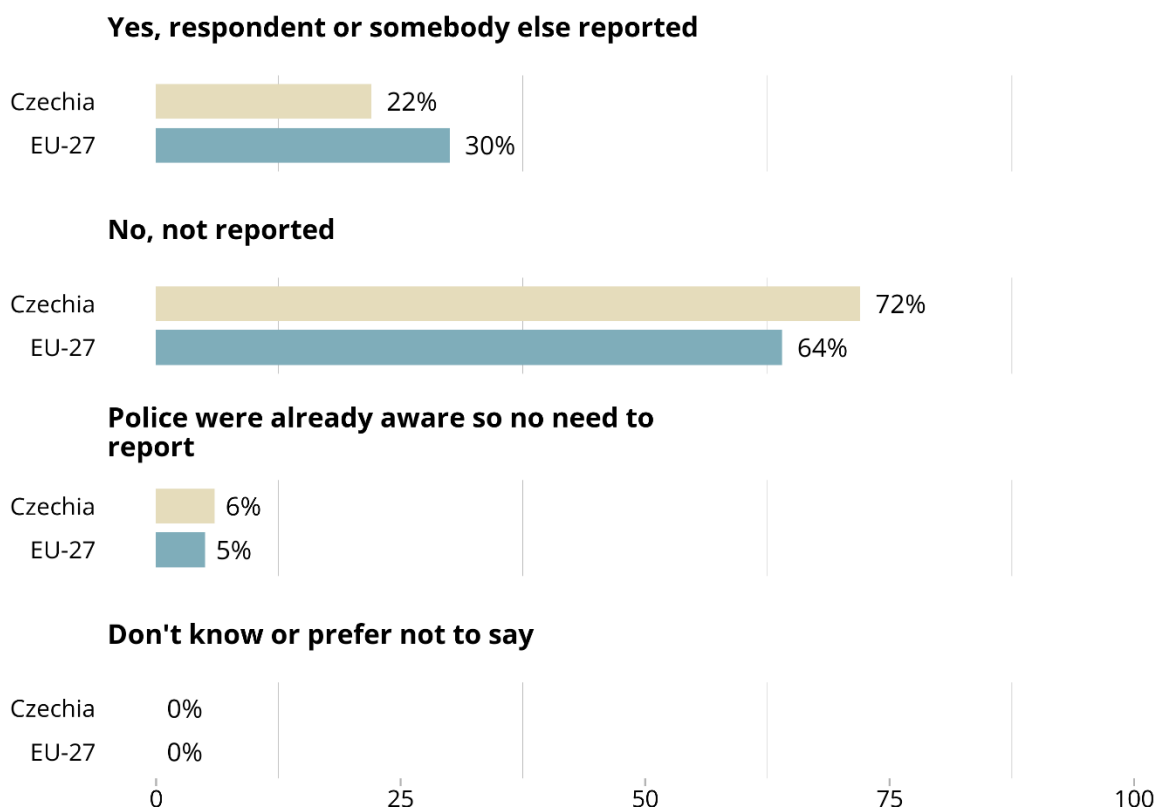
Source: Eurostat (crim_off_cat)

eurostat

Graf 2 - EUROSTAT (2023) – Loupež, vloupání a krádež 2020-2021

Porovnávání trestních statistik mezi zeměmi Evropy je obvykle obtížné kvůli odlišným národním trestním zákonům a odlišným systémům trestního řízení. Oficiální trestní statistiky především odrážejí způsob, jakým orgány registrovaly a zpracovávaly případy. Údaje poskytují národní orgány, jako je policie, státní zastupitelství, soudy a věznice. Z těchto údajů má nejširší obraz policie, protože zahrnují zaznamenané přestupky, bez ohledu na to, zda vedly k trestnímu stíhání. Nicméně policejní záznamy nezaznamenávají celkový výskyt trestné činnosti (Eurostat, 2023).

Na evropské úrovni fungující agentura FRA (European Union Agency For Fundamental Rights) se zabývá zejména právy obětí. Na jejich webových stránkách jsou ovšem k dohledání i některé zajímavé statistiky. Při srovnání míry oznamování trestné činnosti má ČR nižší míru než je průměr EU.

© FRA - All rights reserved - Fundamental Rights survey, 2020 | Reporting the incident of physical violence – a_vio5y_rea | Location: EU-27, Czechia

Graf 3 – FRA (2020) – Oznámení případu fyzického napadení – EU x ČR

Poslední téma, které bych ráda zmínila je otázka vedení statistik a provádění studií o obětech trestných činů a zejména o obětech, které jsou uživateli návykových látek. Oficiální data o kriminalitě mají obecně několik nedostatků. Jedním z nich je již zmíněná problematika registrované vs. latentní kriminality. Většina statistik popisuje pouze první zmíněnou, tedy trestné činy, které jsou evidované Policií ČR, což se předpokládá je výrazně menší část z kriminality reálné.

Statistiky se navíc mohou lišit napříč jednotlivými institucemi, které je vedou. Toto zmiňuje Roubalová (2021) ve své esaji. Porovnává statistiky policie, soudů, Bílého kruhu bezpečí (BKB) a výzkumy obětí z posledních let. V esaji porovnává viktimizaci mužů a žen v roce 2019. Otázka zní: Jsou častěji obětí muži nebo ženy? Zde se čísla diametrálně liší. Zatímco dle policie je zastoupení obětí-mužů 48 %, dle soudů se jedná o 62 %. Ovšem BKB eviduje mužské oběti pouze v 15 % případů (Roubalová, 2021, s. 8). Lze diskutovat nad tím, čím přesně jsou rozdíly způsobeny, ovšem zásadní je na toto myslet při interpretaci jakýchkoli dat.

Policie navíc vůbec ve statistikách nevede informace o oběti samotné mimo pohlaví a věk. Další faktory, které ovlivňují viktimizaci již nesbírá. Byť by taková data byla velice cenná z pohledů viktimologie a zkoumání viktimizace, jejich samotný sběr od obětí by byl komplikovaný. Vzhledem k traumatu a okolnostem činu je nevhodné se dotazovat oběti bezprostředně po činu. Nabízel by se sběr dat retrospektivně, pokud by potenciální respondent souhlasil.

Další možností mimo oficiální statistiky, jak kriminalitu měřit, jsou self-reportové studie či tzv. viktimizační výzkumy. Ty fungují na principu retrospektivy a jejich cílem je zjistit rozsah reálné kriminality. Zpravidla obsahují otázky na trestné činy, které se staly respondentům či členům jejich domácnosti. (Roubalová et al., 2019, s. 13). Mohou se ovšem mimo samotné popsání a četnost

kriminality zaměřovat také na subjektivní okolnosti viktimizace. Problémem může být, že v rámci dotazování není zařazena otázka na užívání návykových látek a vždy existuje šance, že by to respondent nevedl. I proto nejsou k dispozici data o obětech – uživatelích. Jak bylo zmíněno výše, sami čin mnohdy ani nenahlásí a pokud je policie přivolána přímo na místo činu a shledala by, že oběť je uživatelem, tento poznatek do statistik neuvádí.

O uživatelích jako obětech trestných činů se proto dozvídáme zejména v praxi, přímo od nich. Mnohdy mohou mít s takovými situacemi více zkušeností, nicméně sami nevědí, co dělat, případně nemají důvěru v policii apod. Proto považuji za důležité toto téma více otevírat a zabývat se jím, jakožto cestu k vyšší informovanosti jak na straně policie, tak i klientů a k následnému zlepšení spolupráce.

Praktická část

7. Cíl výzkumu

Cílem této bakalářské práce je zmapovat prevalenci trestné činnosti páchané na uživatelích návykových látek, dále se zaměřit na souvislosti mezi socio-demografickými údaji obětí a na nich spáchaných deliktů. Dále zjistit, jestli a jak často na nich spáchané činy nahlásí, případně za jakých okolností, a naopak co jim v tom z jejich strany brání. Podstatným cílem je vytvořit alespoň hrubou představu o zmíněné problematice, na které by se následně mohlo dále stavět a zjišťovat další poznatky. Na základě takových zjištění by bylo možné přizpůsobit služby klientům a zvýšit edukaci na téma viktimizace a hlášení trestné činnosti mezi uživateli, OČTŘ, pracovníky adiktologických služeb a potažmo i širokou veřejností.

7.1. Výzkumné hypotézy

Výzkum se pokusí potvrdit či vyvrátit následující hypotézy a zodpovědět výzkumné otázky.

H1: Klienti a pacienti pražských adiktologických služeb jsou oběťmi trestné činnosti častěji než obecná populace.

H2: Klienti a pacienti pražských adiktologických služeb na nich spáchaný čin nenahlásí ve více než 50 % případů.

VO1: Dochází častěji k viktimizaci uživatelů konkrétní návykové látky?

VO2: Který trestný čin je na výzkumném souboru nejčastěji spáchán?

VO3: Jsou klienti a pacienti pražských adiktologických služeb odrazováni policií od podání oznámení trestného činu?

Výsledné potvrzení či vyvrácení hypotéz a odpovědi na výzkumné otázky budou v kapitole 12 (Výsledky) a 13 (Diskuze a závěr).

8. Výzkumný soubor

Výzkumný soubor se skládá z osob starších 18 let, kteří jsou klienty/pacienty certifikovaných adiktologických služeb na území Prahy a souhlasili s účastí ve výzkumu. Služby byly vybírány dle seznamu udělených certifikací odborné způsobilosti adiktologických služeb platného v únoru 2023 (Vláda České republiky, 2023). Ze souboru oslovených služeb pro účast ve výzkumu byly předem vyřazeny zařízení detoxu vzhledem k možné akutní povaze jejich stavu (1), dále služby zaměřující se na nezletilé klienty (2) a adiktologické služby ve vězení (1). Výsledný počet oslovených služeb byl 33. Oslovovala jsem vždy celou organizaci vzhledem k tomu, že v některých případech vícero služeb spadalo pod stejné vedení. Rozeslala jsem tedy v první kole 12 emailů. Některým službám jsem po nějaké době psala další mail, ve kterém jsem se připomínala.

Nakonec jsem dostala odpověď od 85 % služeb (15 % se vůbec neozvalo). Z těchto služeb odmítlo účast 52 % oslovených, zejména z důvodu jejich kapacit a citlivosti zvoleného tématu. 15 % služeb souhlasilo s účastí a byl proveden sběr dat. Zbývajících 18 % služeb souhlasilo, ovšem za podmínek, kterým jsem vzhledem k závazku vůči Etické komisi pro posuzování studentských závěrečných prací Kliniky adiktologie 1.LF UK a VFN v Praze nemohla vyhovět. Jednalo se zejména o žádosti o odměnu pro respondenty za vyplnění, což nebylo schváleno v designu mé žádosti.

	Počet	Vyjádření v procentech
Celkem oslovených	33	100%
Odpověděli, z toho	28	85%
Souhlas	5	15%
Souhlas s podmínkou	6	18%
Nesouhlas	17	52%
Neodpověděli	5	15%

Tabulka 1 - Oslovené služby

Předpokládaná velikost výzkumného vzorku byla 100–200 respondentů, nicméně vzhledem k nízkému počtu participujících služeb je konečný počet respondentů 41.

9. Metody sběru dat

Ke sběru dat byla využita kvantitativní metoda s výzkumným nástrojem – dotazníkem. Ten byl distribuován v papírové podobě do participujících adiktologických služeb.

Dotazník se skládal ze 4 sekcí:

- Základní socio-demografické údaje
- Užívání návykových látek
- Výskyt jednotlivých trestných činů
- Okolnosti ohlášení trestného činu

Respondenti dotazník vyplňovali samostatně. Odpovídali na uzavřené i otevřené otázky. Dotazník mohli anonymně a dobrovolně vyplnit a vhodit ho do předem označeného uzavřeného boxu. Box s dotazníkem jsem si po domluvě se zařízením vyzvedla.

Při konstrukci dotazníku byl kladen důraz na jeho délku – byla snaha o co nejkratší dotazník vzhledem k záměru distribuovat napříč všemi službami, ale zároveň bylo potřeba obsáhnout co nejvíce možností výběru. Co každopádně bylo na úkor stručnosti dotazníku byly některé otázky, které se z úsporných důvodů již nezařadily, ovšem byly by zajímavé pro analýzu. Mimo to se při analýze ukázalo, že některé dosti zásadní otázky v dotazníku chybí, jako např. otázka na primární návykovou látku respondentů, bližší určení, o kterém TČ respondent mluví ve 4. sekci apod.

Ve snaze o zkrácení dotazníku byla nakonec pro 3. sekci zvolena podoba tabulky, která se ovšem také ukázala v určitých ohledech nedokonalá. Někteří respondenti měli problém pochopit systém vyplňování a např. vynechali informaci o časovém určení spáchání TČ. Tomu by myslím pomohlo alespoň tučnou čarou oddělit jednotlivé otázky (první tři sloupce a poté další 2).

I přes snahu o maximální zkrácení dotazníku jsem dostala zpětnou vazbu z některých služeb, že jim dotazník připadá velmi dlouhý.

Při konstrukci obsahu 3. sekce jsem se s výběrem konkrétních trestných činů inspirovala textem Výzkum obětí trestné činnosti zaměřený na zkušenosti obyvatel České republiky s vybranými druhy deliktů ve sledovaném období (Štefunková et al., 2018). V něm autoři popisovali mimo jiné právě trestné činy krádeže, loupeže, fyzického napadení, sexuálního napadení a domácího násilí. Následně jsem ještě po zvážení zařadila trestný čin obchodu s lidmi, a to ve dvou podobách – prostituce a vykořisťování.

10. Etický aspekt výzkumu

Tento výzkum byl schválen Etickou komisí pro posuzování studentských závěrečných prací Kliniky adiktologie 1.LF UK a VFN v Praze a dále Etickou komisí VFN.

Výzkum byl dobrovolný – služby a následně i respondenti mohli odmítnout participaci na výzkumu, případně kdykoli během vyplňování odstoupit – a anonymní. Klient neuváděli na dotazník svá jména ani jiné údaje, podle kterých by byl k dohledání. Každý vyplňoval sám a po vyhotovení dotazníku ho respondenti vhodili do uzavřeného předem označeného boxu.

Rizikem při tomto výzkumu bylo vrácení se k již prožitým traumatizujícím událostem a potenciální rozrušení, které by mohlo v extrémním případě přejít do krize. V sekci dotazníku byl psaný kontakt na Linku pomoci obětem. Dále byli o této možnosti spraveni pracovníci služeb a byli připraveni v případě nutnosti být k dispozici.

Odměna nebyla respondentům za vyplnění poskytnuta, aby nedošlo ovlivnění respondentů před vyplněním.

Respondenti podávali informovaný souhlas vyplněním dotazníku, o čemž byli informováni na jeho úvodní straně (příloha 1) spolu s informacemi o obsahu a cíli dotazníku.

11. Metody analýzy dat

Nejprve jsem dotazníky ručně přepsala do elektronické podoby. Při zpracování dat jsem pracovala v programu Microsoft Excel. Prováděla jsem tzv. deskriptivní analýzu, což jsou metody popisující samotnou sadu dat, přičemž jsem kladla důraz na porovnávání průměrů jednotlivých proměnných ve vzorku. Data jsem podmiňovala pohlavím respondentů.

V rámci analýzy jsem vytvořila profil „průměrného“ respondenta. Ten byl tvořen průměrnými hodnotami všech odpovědí nebo těmi hodnotami, s největší četností ve vzorku. Profil byl vytvořen v závislosti na pohlaví, tedy samostatný profil pro ženy a pro muže.

V rámci analýzy věku jsem testovala signifikanci skrze metodu T-testu při srovnávání skupiny mužů a žen.

Výsledná data jsem porovnávala s daty z Českého statistického úřadu (ČSÚ) či se statistikami Policie ČR. Ovšem dostupná data nebyla vedena ve stejných jednotkách jako zjištěná data v této práci, a proto jsem upravila data tak, aby byla lépe srovnatelné. I zde jsou limity, jelikož jsem porovnávala průměr v dotazníku sledovaných činů a průměr celkové kriminality, nicméně vzhledem k dostupnosti dat toto považuji za přiměřené zkrácení a pro orientační srovnání to považuji za dostačující.

Při porovnání celkového výskytu viktimizace mezi respondenty a obecnou populací, bylo nejprve potřeba data převést do stejné formy. V tomto dotazníku byla získána data o trestných činech za celý život, kdežto ve statistikách vedených ČSÚ či Policií ČR jsou trestné činy vedeny za jednotlivé roky či období. Vypočítala jsem průměrné hodnoty pro všechny proměnné a z nich jsem následně vypočítala počet TČ na obyvatele Prahy a pro respondenta za jeden rok, které jsem porovnávala. Konkrétně postup popisuji v kapitole 12.3.

V rámci dotazníku se vyskytovaly i otevřené kvalitativní otázky. Ty jsou v podobě přímých citací uváděny ve výsledcích této práce.

12. Výsledky

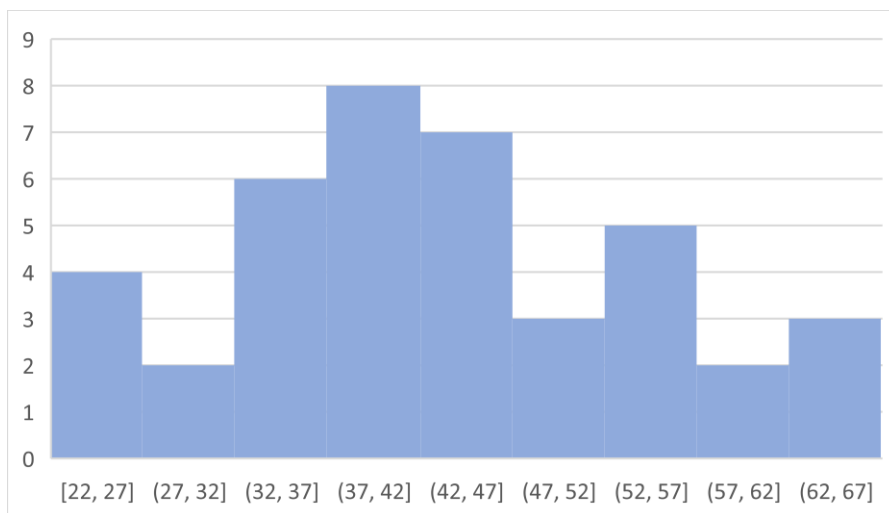
Interpretace výsledků je rozdělena do podkapitol odpovídajícím jednotlivým sekcím v dotazníku. V každé podkapitole jsou představeny výsledky výzkumu, doplněné tabulkami a grafy pro vizualizaci a přehlednost.

12.1. Socio-demografické údaje

Cílem této sekce bylo získat socio-demografické údaje pro další práci s daty. Sekce obsahovala 6 otázek, z nichž 1 byla otevřená (věk) a 5 jich bylo uzavřených – každá nabízela možnosti, z nichž si mohl respondent zvolit.

První otázka (1.1) se ptala na pohlaví respondentů. Zde byl možností Žena/Muž/Jiné. 39 % (16) respondentů odpovědělo „Žena“ a 69 % (25) respondentů odpovědělo muž.

Další otázka (1.2) se ptala na věk a respondenti byli požádáni, aby odpověděli číslicí. Průměrný věk respondenta muže byl 42,54 let a ženy 45 let. Dále uvádím histogram, který demonstruje věkovou distribuci vzorku

Graf 4 - Věková distribuce vzorku

Pokud porovnáme výroční zprávy za rok 2001, kdy byl průměrný věk osob závislých na návykových látkách 22 let (Zábranský et al., 2002), a za rok 2022, kdy průměrný věk dosáhl 34,9 let (Chomynová et al., 2023), můžeme konstatovat, že průměrný věk uživatelů NL se zvyšuje, což potvrzuje i již zmíněná zpráva z roku 2022. Ze sebraných dat je patrné, že ve vzorku bylo malé zastoupení „mladých lidí“, pouze 6 respondentů bylo mladších než 35 let. Dle zprávy z roku 2022 je průměrný věk klientů se závislostí na alkoholu 45 let a v léčbě je poměr žen a mužů 1:2 (Chomynová et al., 2023), což by odpovídalo našim datům. V nich uvedlo 95 % respondentů, že alkohol užilo v posledních 12 měsících. Nicméně nelze říct, kolik z nich má alkohol jako primární závislost, což může interpretaci dat zkusit.

Otázky č. 3-6 měly za cíl nastínit životní situaci a styl respondentů. Zaměřila jsem se na otázku rodinného stavu, nejvyššího dosaženého vzdělání, zaměstnání a bydlení. Respondenti v otázce číslo 1.3 vybírali z možností „Svobodný/á“, „Mám přítele/přítelkyni“, „Ženatý/vdaná“ a „Rozvedený/á“. Následně ještě 2 respondenti doplnili možnost „Vdova/vdovec“. Tyto kategorie jsem následně shrnula do 2 možností – „Ve vztahu“ a „Svobodní“. Výsledné zastoupení kategorií ilustruje Tabulka 2.

Pohlaví	Rodinný stav	
	Ve vztahu	Svobodní
Muž	42%	58%
Žena	31%	69%
Celkem	38%	63%

Tabulka 2 - Rodinný stav

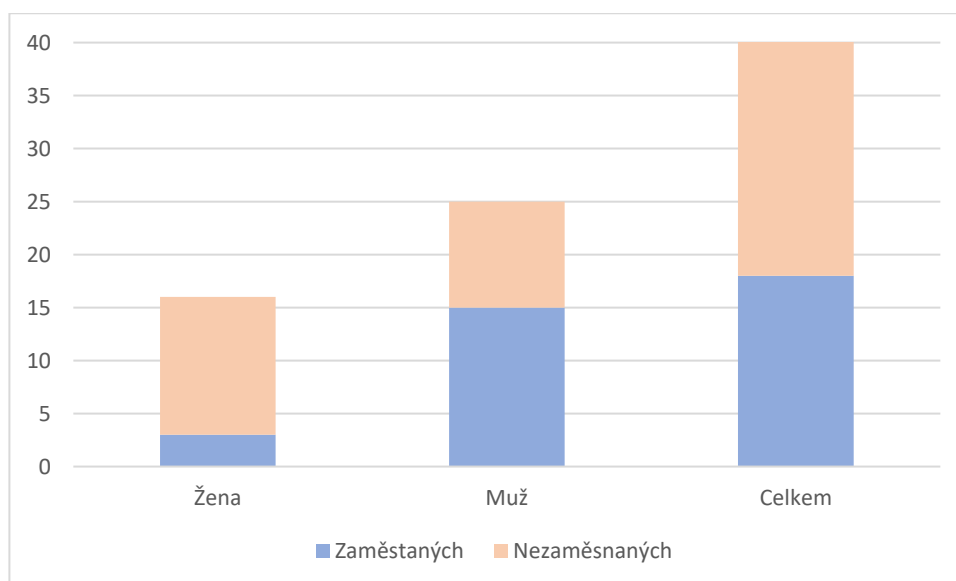
V následující otázce (1.4) 59 % respondentů uvedlo, že mají dosažené středoškolské vzdělání, 24 % dosáhlo vzdělání vysokoškolského a následně 7 % má vzdělání základní. Co se týká rozložení mezi pohlavími, otázku demonstruje Tabulka 3. V ní lze vidět poměr mužů a žen vůči jejich celkovému počtu, kteří dosáhli daného vzdělání. Lze vyčíst i procenta všech respondentů dohromady.

Pohlaví	Dosažené vzdělání				
	Vysoká (3)	Střední (2)	Základní (1)	Celkem vzdělání	Body vzdělání
Muž	28%	56%	16%	25	212
Žena	19%	63%	19%	16	202
Poměr celku	24%	59%	17%	100%	207
Celkem počet	10	24	7	41	-

Tabulka 3 - Rozdělení vzdělání dle pohlaví

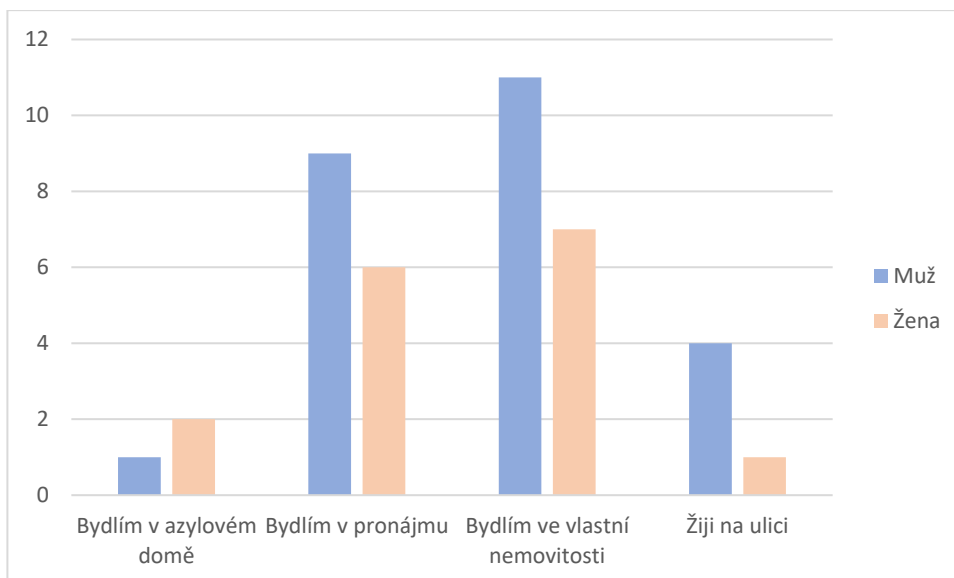
Poslední sloupec tabulky obsahuje tzv. body vzdělání. Jedná se o nástroj, který má demonstrovat, která skupina respondentů je vzdělanější. Došla jsem k tomu tak, že jsem každému stupni vzdělání přidělila body dle úrovně. Ty jsou uvedeny v záhlaví tabulky. Následně jsem je vynásobila poměrem každého pohlaví vůči jeho počtu. Porovnání součtu výsledných hodnot ukazuje, že ve vzorku jsou vzdělanější muži. Toto je velmi zjednodušený model, jelikož lze uvažovat, že stupeň mezi základním a středním vzdělání je jiný než mezi středním a vysokým.

Následující otázka (1.5) se zabývala otázkou zaměstnání, tedy zda je respondent v současnosti v pracovním poměru či nikoliv. Zde respondenti mohli vybírat pouze ze 2 možností, tedy ANO/NE. 15 mužů odpovědělo ANO, ovšem u žen stejně vyplnily pouze 3 respondentky. To znamená, že zaměstnaných je 60 % mužů a pouze 19 % žen.

Graf 5 - Zaměstnanost

Poslední otázka (1.6) se zaměřovala na situaci bydlení. Respondenti vybírali z 6 možností. Podobných výsledků dosáhly možnosti „Bydlím ve vlastní nemovitosti“ (M-11; Ž-7; C-18) a „Bydlím v pronájmu“ (M-9; Ž-6; C-15). 5 respondentů uvedlo, že žijí na ulici a 3 v azylovém domě.

Graf 6 - Bydlení

Nyní jsou představena data týkající se popisu respondentů v definovaných ohledech. Dále porovnávám několik proměnných mezi sebou.

Průřezem dvou proměnných – Vzdělání a Bydlení – vznikne následující tabulka:

Bydlení	Úroveň vzdělání			
	Střední	Vysoká	Základní	Celkem
Bydlím v azylovém domě	3	0	0	3
Bydlím v pronájmu	7	3	5	15
Bydlím ve vlastní nemovitosti	11	6	1	18
Žiji na ulici	3	1	1	5
Celkem	24	10	7	41

Tabulka 4 - Úroveň vzdělání a Bydlení

Za zajímavá data zde považuji zejména řádek „Žiji na ulici“. Lze vidět, že respondenti, kteří uvedli že takto žijí dosáhli různého vzdělání, tedy jedná se o klienty se základním, středním i vysokým vzděláním. Nešporová & Holpuch (2020) uvádějí: „Mezi osobami bez domova převládají osoby s nižším středním vzděláním

bez maturity a se základním vzděláním, které tvoří čtyři pětiny“. V případě tohoto výzkumu jsem nerozlišovali nižší a vyšší střední vzdělání, tedy těžko budeme srovnávat přesně, nicméně pokud bychom u osob bez domova („Bydlím v azylovém domě“ a „Žiji na ulici“) započítali i celou kategorii „Střední vzdělání“, pak by z této kategorie respondentů dosáhlo středního či základního vzdělání 86 %.

Jako závěr této kapitoly bych ráda uvedla profil „průměrného“ respondenta a „průměrné“ respondentky. Je to jednoduché zřehledněný nejčastějších odpovědí respondentů a průměrných hodnot, rozdělené dle pohlaví, což je motiv provázející celou analýzu.

Sekce 1		
Pohlaví	Průměrný muž	Průměrná žena
Věk	42,54 let	45 let
Rodinný stav	Svobodný(44%)	Svobodná (37,5%)
Vzdělání	Středoškolské (56%)	Středoškolské (62,5%)
Zaměstnání	Zaměstnaný (60%)	Nezaměstnaná (81%)
Bydlení	Vlastní nemovitost (44%)/Nájem (36%)	Vlastní nemovitost (43,75%)/Nájem(37,5%)

Tabulka 5 - Profily průměrných respondentů – Sekce 1

Lze vidět, že průměrný věk obou skupin je srovnatelný. Po provedení T-testu vyšla p-hodnota 0,527294722, což ukazuje, že rozdíl mezi průměrným věkem obou skupin není signifikantní. V čem se dále muži i ženy shodují je rodinný stav (Svobodný/á), vzdělání (Středoškolské) i styl bydlení (Vlastní nemovitost a pronájem, měly oproti ostatním možnostem podobné hodnoty).

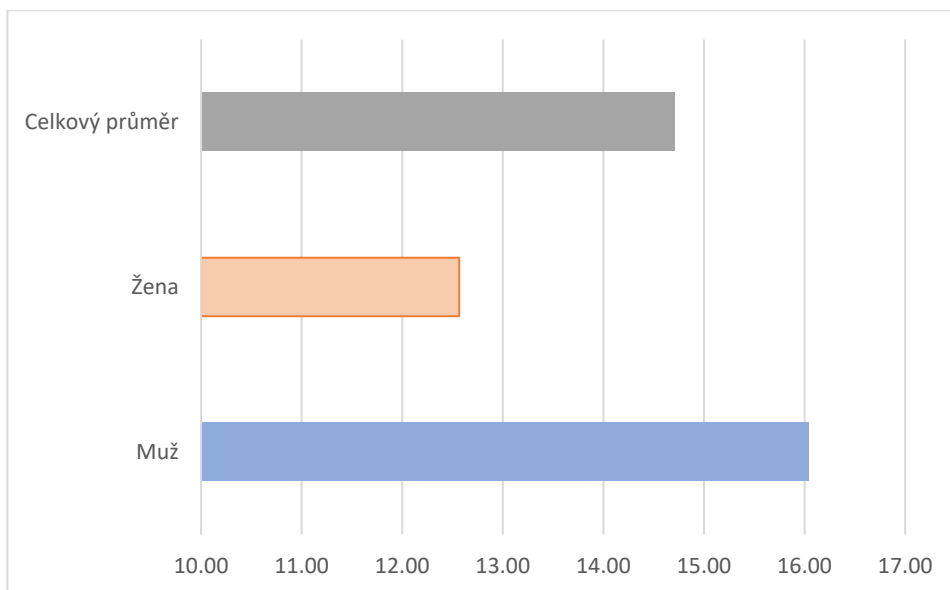
V dalším kapitolech budu používat data z této sekce pro srovnávání a interpretaci dalších jevů.

12.2. Užívání návykových látek

Účelem druhé sekce bylo zjistit adiktologickou anamnézu respondentů pro další práci s daty. Vzhledem k tomu, že několik z hypotéz se přímo zajímá o vztahy mezi konkrétní látkou, jsou toto pro výzkum a závěry této práce velmi podstatné informace.

První otázka této sekce (2.1) zněla: „Užil/a jste někdy návykové látky?“ a následně druhá: „Máte problém s nějakou nelátkovou závislostí?“. Cílem těchto otázek bylo zachytit případné respondenty, kteří neužívají návykové látky, ale potýkají se s nelátkovou závislostí, jelikož i ti by mohli být klienty/pacienty v adiktologických službách. Na tuto otázku 85,4 % respondentů odpovědělo negativně, 7,3 % uvedlo z vybraných možností hypersexualitu a 7,3 % zvolilo závislost na internetu. Nicméně vzhledem k tomu, že dotazník neobsahoval otázky na diagnostická kritéria závislosti, nelze stoprocentně určit, zda se respondenti skutečně potýkají s některou z behaviorálních závislostí či ne. Vhodnější by možná bylo položit otázku jiným způsobem, jako např.: „Máte diagnózu nelátkové závislosti?“ nebo „Léčíte či léčil/a jste se s nelátkovou závislostí?“, což by dle mého názoru lépe vystihlo záměr otázek. S tím související je další problém dotazníku a to, že v něm není položena otázka na primární závislost, či hlavní užívanou látku. Vzhledem k tomu nejsem schopna při analýze poznat, která z látek, kterou klient uvedl je jeho hlavním problémem a má potenciálně největší vliv na jeho viktimitu. Při analýze jsem tedy vycházela z toho, že každá látka, kterou respondent užil v posledních 12 měsících je jeho „hlavní látkou“.

V této sekci také respondenti odpovídali, jak dlouho se potýkají s užíváním látky (případně nelátkovou závislostí). Průměrná hodnota pro ženy je 12,6 let, pro muže poté 16 let.

Graf 7 - Délka potýkání se se závislostí u respondentů (v letech)

V následující tabulce lze najít počty respondentů užívajících dané látky, a to dle toho, zda ji užil v posledních 12 měsících či kdykoli dříve (tedy v období před 12 měsíci), Následně řádek, ve kterém je počet respondentů, kteří užili látku kdykoli ve svém životě a poté jejich poměr vůči celkovému počtu respondentů. Poslední řádek je umístění látky na žebříčku nejčastěji užívaných látek mezi našimi respondenty.

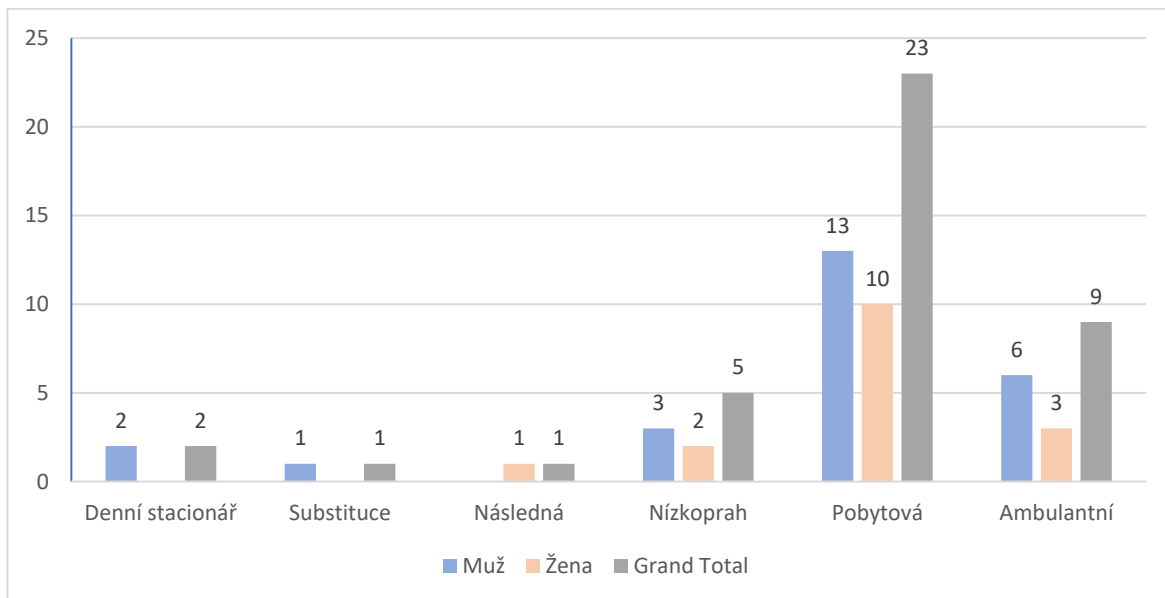
Celkový vzorek	Alkohol	Tabákové produkty	Konopné látky	Pervitin
Někdy	3	3	7	5
V posledních 12 měsících	36	30	19	15
Aspoň někdy užil látku	39	33	26	20
Aspoň někdy užil látku vůči celku	95%	80%	63%	49%
Pořadí	1	2	3	4
Celkový vzorek	Heroin	Kokain	MDMA	Subutex
Někdy	7	6	7	5
V posledních 12 měsících	5	9	6	9
Aspoň někdy užil látku	12	15	13	14
Aspoň někdy užil látku vůči celku	29%	37%	32%	34%
Pořadí	11	6	10	8
Celkový vzorek	Methadon	Léky na předpis	Kratom	LSD
Někdy	5	6	5	10
V posledních 12 měsících	2	14	5	4
Aspoň někdy užil látku	7	20	10	14
Aspoň někdy užil látku vůči celku	17%	49%	24%	34%
Pořadí	13	4	12	8
Celkový vzorek	Houbičky(psylocybin)			
Někdy	12			
V posledních 12 měsících	3			
Aspoň někdy užil látku	15			
Aspoň někdy užil látku vůči celku	37%			
Pořadí	6			

Tabulka 6 - Přehled užívání OPL mezi respondenty

Z tabulky lze vyčíst, že nejvíce respondentů má zkušenost s alkoholem. V posledních 12 měsících se jedná o 88 % mužů a 87,5 % žen. Ve srovnání s Národním výzkumem užívání návykových látek v roce 2020 mají muži totožný poměr jako jejich obecná populace (OP), ženy v našem vzorku mají procento vyšší než populace obecná. Dle zmíněné studie mají ženy v obecné populaci za posledních 12 měsíců zkušenost s alkoholem v 72,5 % (Mravčík et al., 2021). Vzhledem k tomu, že v našem případě se zabýváme již lidmi v kontaktu s adiktologickou službou, je toto vyšší procento pochopitelné, naopak mě překvapilo, že procento mužů nebylo v porovnání s OP vyšší.

Druhá nejčastěji reportovaná látka je tabák a tabákové produkty, s nimi se respondenti setkali v 80 %. Tabák následovalo konopí, se kterým měli respondenti životní zkušenost v 63 %. Pro další látky viz tabulka 6.

Poslední otázka, na kterou respondenti odpovídali v této sekci se zabývala typem služby, které jsou v současnosti klientem. Výsledky popisuje následující graf.

Graf 8 - Distribuce služeb ve vzorku

Z grafu lze snadno poznat, že mezi respondenty převažují pacienti pobytové léčby. To může mít vliv na následnou interpretaci dat, jelikož distribuce mezi službami je nerovnoměrná, tedy zastoupení některých typů nemusí být dostatečné. Tento jev byl způsoben zejména zapojením konkrétních organizací a služeb. Jak již bylo zmíněno v kapitole Metody sběru dat, s účastí na výzkumu souhlasilo jen 5 služeb, z čehož 2 byly právě pobytové služby. To ovlivnilo i počet dotazníků z tohoto typu zařízení.

Závěrem kapitoly opět zařazují přehledný profil respondentů, který obsahuje nejčetnější odpovědi a průměrné hodnoty.

Sekce 1		
Pohlaví	Průměrný muž	Průměrná žena
Věk	42,54 let	45 let
Rodinný stav	Svobodný(44%)	Svobodná (37,5%)
Vzdělání	Středoškolské (56%)	Středoškolské (62,5%)
Zaměstnání	Zaměstnaný (60%)	Nezaměstnaná (81%)
Bydlení	Vlastní nemovitost (44%)/Nájem (36%)	Vlastní nemovitost (43,75%)/Nájem(37,5%)
Sekce 2		
Užil/a jste někdy návykové látky?	Ano, užívám (72%)	Ano, užívala jsem (62,5%)
Máte problém s nějakou nelátkovou závislostí?	Ne (60%)	Ne (81,25%)
Jak dlouho užíváte nebo jste užíval/a nebo se potýkáte se závislostí?	16,04 let	12,57 let
S jakou látkou máte zkušenost?	Alkohol (92%), tabákové výrobky (80%), konopné výrobky (68%)	Alkohol (100%), tabákové výrobky (81,25%), konopné výrobky (56,25%)
Jaké služby jste v současné době klientem?	Pobytová léčba (52%)	Pobytová léčba (62,5%)

Tabulka 7 - Profily průměrných respondentů – Sekce 2

12.3. Výskyt jednotlivých trestných činů

Třetí sekce měla za cíl zmapovat výskyt vyjmenovaných trestných činů. Tato část dotazníku byla pro úsporu místa a pro jeho vizuální zkrácení uspořádána do tabulky (viz příloha 6), kterou měli klienti vyplnit. Ta byla vertikálně členěna podle 7 trestných činů.

Prvním činem byla krádež (§205 TZ). Níže je uvedena tabulka s výslednými hodnotami.

Počet viktimizací	Bylo Vám někdy něco ukradeno (bez použití násilí či hrozby násilí)? (např. kapesní krádež)
Žena	35
Muž	65
Celkem	100
Průměrný počet viktimizací - Ženy	2,19
Průměrný počet viktimizací - Muži	2,6
Průměrný počet viktimizací - Celkem	2,44
Aspoň jednou obětí - Ženy	75%
Aspoň jednou obětí - Muži	72%
Aspoň jednou obětí - Celkem	73%
Poměr oznámení vůči počtu viktimizovaných	57%

Tabulka 8 - Viktimizace – Krádež

V první sekci tabulky můžeme vidět všechny reportované případy sečtené, tedy celkový počet případů trestného činu (v tomto případě krádeže), který jsem dokázala tímto dotazníkem zachytit – ženy dohromady nahlásily 35 případů krádeže, muži 65. Následuje sekce, ve které je vypočítán průměrný počet viktimizací na jednu respondentku/respondenta. Toto číslo říká, že každý respondent v průměru doposud zažil 2,44 krádeže. Dále se dozvídáme, kolik procent z celkového vzorku zažilo

krádež. Jedná se o 75 % žen a 72 % mužů ze vzorku. Dle dat z roku 2021 mělo zkušenost s krádeží 31,7 % žen a 43,2 % mužů (ČSÚ, 2022). Poslední informace se týká procenta oznámených případů ve srovnání s počtem incidentů, tzn. kolik ze spáchaných krádeží je oznámeno, a to 57 % z nich.

Dalším sledovaným TČ je loupež.

Počet viktimizací	Spáchal na Vás někdy někdo loupež (za použití násilí či pod jeho pohrůžkou)?
Žena	9
Muž	3
Celkem	12
Průměrný počet viktimizací - Ženy	0,56
Průměrný počet viktimizací - Muži	0,12
Průměrný počet viktimizací - Celkem	0,29
Aspoň jednou obětí - Ženy	44%
Aspoň jednou obětí - Muži	12%
Aspoň jednou obětí - Celkem	24%
Poměr oznámení vůči počtu viktimizovaných	20%

Tabulka 9 - Viktimizace – Loupež

Loupež nabývá oproti krádeži výrazně nižších hodnot, což zhruba odpovídá jiným provedeným výzkumům (Roubalová et al., 2019; Martínková, 2007). Celkově respondenti reportovali 10 případů, které identifikovali jako loupež. Na každého respondenta průměrně připadá 0,29 loupeže za život, tedy cca každý 3-4 respondent zažije loupež. To souhlasí i s dalším údajem, který říká, že zkušenost s loupeží má 24 % celého vzorku. A nakonec, ze všech případů loupeže respondenti oznámili 20 %.

V případě fyzického napadení respondenti odpovídali takto:

Počet viktimizací	Došlo někdy k situaci, kdy Vás někdo (kdo není členem Vaší domácnosti) fyzicky napadl bez úmyslu Vám něco ukrást?
Žena	11
Muž	6
Celkem	17
Průměrný počet viktimizací - Ženy	0,69
Průměrný počet viktimizací - Muži	0,24
Průměrný počet viktimizací - Celkem	0,41
Aspoň jednou obětí - Ženy	44%
Aspoň jednou obětí - Muži	16%
Aspoň jednou obětí - Celkem	27%
Poměr oznámení vůči počtu viktimizovaných	27%

Tabulka 10 - Viktimizace – Fyzické napadení

Ohledně tohoto TČ bylo reportováno celkem 17 instancí. K fyzickému napadení došlo ve vzorku více než 2x častěji u žen než u mužů. Z celkového vzorku má zkušenost s tímto typem viktimizace 27 % respondentů, přičemž převládá zkušenost žen. A ze všech incidentů bylo podáno oznámení v souvislosti s 27 % z nich

Čtvrtý TČ bylo znásilnění. O něm reportovali respondenti tímto způsobem:

Počet viktimizací	Došlo někdy k situaci, že by Vás někdo nutil k sexuální aktivitě výhrůzkami, pod pohrůzkou násilí či Vám znemožnil odejít?
Žena	19
Muž	1
Celkem	20
Průměrný počet viktimizací - Ženy	1,19
Průměrný počet viktimizací - Muži	0,04
Průměrný počet viktimizací - Celkem	0,49
Aspoň jednou obětí - Ženy	44%
Aspoň jednou obětí - Muži	4%
Aspoň jednou obětí - Celkem	20%
Poměr oznámení vůči počtu viktimizovaných	20%

Tabulka 11 - Viktimizace – Znásilnění

V těchto situacích reportovaly drtivou většinu ženy. V průměru připadalo na každou respondentku 1,19 incidentu vynucené sexuální aktivity. Z celého vzorku s tím má zkušenost 44 % žen. Pouze 20 % případů bylo oznámeno. Zde stojí za zmínku některé komentáře respondentů, kteří reportovali tento typ viktimizace. R 10 (žena, 38 let) komentovala ohledně neohlášení činu: „*Styděla jsem se, bála se, nevěděla jsem, co dělat, chtěla jsem zapomenout*“. R 36 (žena, 35 let): „*Byl to partner, kamarád*“.

S tím tak trochu souvisí i další sledovaný TČ – domácí násilí. S ním má zkušenost 24 % všech respondentů – 8 % z mužů a 50 % ze všech respondentek. Dle dat připadá na každou ženu ve vzorku 9,13 jednotlivých případů domácího násilí.

Počet viktimizací	Došlo někdy k situaci, kdy Vás člen Vaší společné domácnosti opakovaně fyzicky či psychicky napadal, či Vám znemožňoval disponovat ekonomickými prostředky, či Vás omezoval na svobodě?
Žena	146
Muž	11
Celkem	157
Průměrný počet viktimizací - Ženy	9,13
Průměrný počet viktimizací - Muži	0,44
Průměrný počet viktimizací - Celkem	3,83
Aspoň jednou obětí - Ženy	50%
Aspoň jednou obětí - Muži	8%
Aspoň jednou obětí - Celkem	24%
Poměr oznámení vůči počtu viktimizovaných	30%

Tabulka 12 - Viktimizace – Domácí násilí

Nutno ovšem podotknout, že tyto statistiky jsou ovlivněny jednou extrémní hodnotou, kdy jedné z respondentek se toto dělo opakovaně po dobu let, kdy byla vdaná. Nicméně pokud bychom opomenuli konkrétní počet těchto situací, stále je platné, že s tímto typem trestné činnosti má zkušenost polovina z žen vzorku.

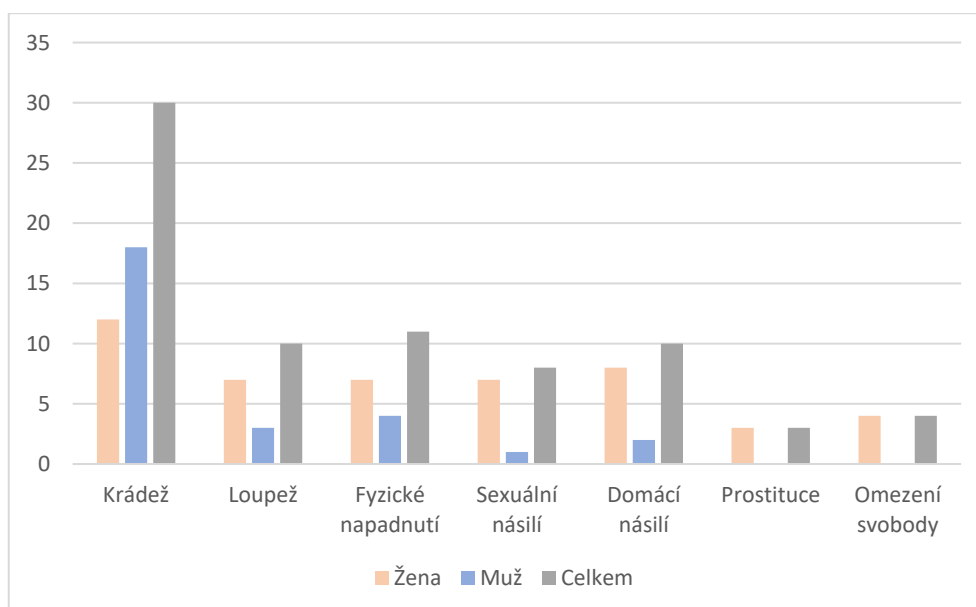
Poslední dva TČ se týkají obchodování s lidmi, a to ve formě prostituce/pasáctví či odebírání výdělků. Z tabulky lze vyčíst, že zkušenosti popsaly pouze ženy, žádný z mužů s tímto zkušenosti nemá.

Počet viktimizací	Nutil Vás někdy někdo k prostituci?	Nutil Vás někdo pracovat s tím, že za Vás odebíral část nebo celý výdělek? (mimo prostituci)
Žena	5	6
Muž	0	0
Celkem	5	6
Průměrný počet viktimizací - Ženy	0,31	0,38
Průměrný počet viktimizací - Muži	0	0
Průměrný počet viktimizací - Celkem	0,12	0,15
Aspoň jednou obětí - Ženy	19%	25%
Aspoň jednou obětí - Muži	0%	0%
Aspoň jednou obětí - Celkem	7%	10%
Poměr oznámení vůči počtu viktimizovaných	0%	25%

Tabulka 13- Viktimizace – Obchod s lidmi

Pro shrnutí přikládám graf obsahující počty respondentů, kterým se daný čin stal aspoň jednou, rozdělený dle pohlaví pro přehledné porovnání jednotlivých činů i zkušeností mezi muži a ženami.

Na tomto grafu lze vidět, že nejčastějším činem spáchaným na vzorku respondentů je krádež – jedná se o 31,55 % z celkových nahlášených trestných činů. Tím lze zodpovědět výzkumnou otázku 2.

Graf 9 - Počty respondentů, kterým se daný TČ stal aspoň jednou dle pohlaví

Při porovnání celkového výskytu viktimizace mezi respondenty a obecnou populací, je nejprve potřeba data převést do stejné formy. Data v tomto dotazníku sebrala data o trestných činech za celý život, kdežto ve statistikách vedených ČSÚ či Policií ČR jsou trestné činy vedeny za jednotlivé roky či období.

Počet nahlášených činů respondenty jsem proto vydělila jejich počtem, čímž jsme došla k počtu činů za život. To jsem dále dělila průměrným věkem respondentů (tedy obdobím za které se reportované trestné činy děly) a tím jsem zjistila kolik TČ připadlo průměrně na jednoho respondenta za jeden rok jejich života. Jelikož se nahlášené činy děly v průběhu let, rozhodla jsem se zprůměrovat počty trestných činů v OP za poslední dostupné roky a vydělit je počtem obyvatel v Praze. Tím dostanu průměrný počet trestných činů za rok na jednoho obyvatele Prahy. Tento výpočet slouží spíše pro ilustraci vzhledem ke zjednodušení výpočtů kvůli dostupnosti zdrojů.

Z výsledků vyplývá, že na 1 obyvatele Prahy za rok připadá 0,002 trestného činu. Na jednoho respondenta připadá za rok 0,177 činu. To znamená, že dle těchto dat má oproti OP v Praze

klient/pacient 7,86x vyšší pravděpodobnost viktimizace. Pokud bychom naše respondenty porovnávali s celkovým stavem v ČR, respondent má 23,16x vyšší pravděpodobnost viktimizace. Toto vysoké číslo je způsobeno nejen tím, že se jedná o uživatele NL, ale také samotný fakt, že se nachází v Praze.

Tímto lze konstatovat, že hypotéza 1 je správná.

Při zodpovídání Výzkumné otázky 1 je potřeba porovnat užívání OPL a viktimizaci trestnými činy.

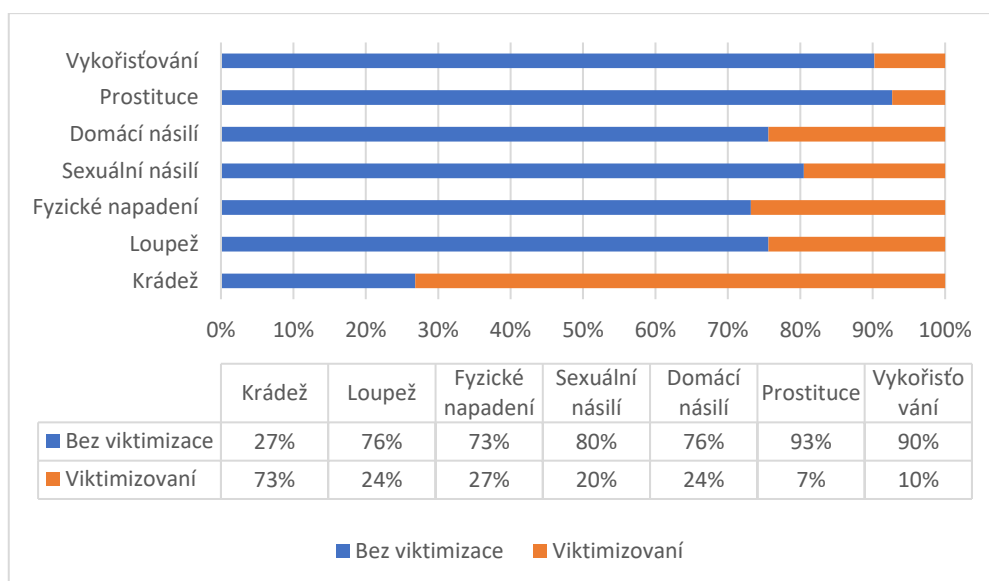
V následující tabulce je srovnání těchto dvou proměnných. Hodnoty v buňkách představují průměrný počet viktimizací na jednoho uživatele dané látky, který uvedl, že ji užíval v posledních 12 měsících.

	Krádež	Loupež	Fyzické napadení	Secuální násilí	Domácí násilí	Prostituce	Vykořisťování	Průměr	Pořadí
Celkový vzorek									
Heroin	5,20	0,40	0,80	0,00	20,00	0,00	0,00	3,77	1
Pervitin	4,50	0,50	0,79	0,79	9,57	0,36	0,36	2,41	2
LSD	4,25	0,75	1,75	1,00	3,25	0,75	0,75	1,79	3
Tabákové produkty	3,32	0,43	0,63	0,63	5,35	0,19	0,23	1,54	4
Methadon	10,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,50	5
MDMA	4,17	0,50	1,33	0,83	2,33	0,67	0,67	1,50	6
Alkohol	3,10	0,39	0,57	0,67	5,23	0,17	0,21	1,47	7
Léky na předpis	5,00	0,43	0,77	0,54	2,38	0,08	0,15	1,34	8
Houbičky(psylocybin)	1,67	1,00	2,33	1,00	1,33	1,00	1,00	1,33	9
Konopné látky	3,59	0,53	0,94	0,63	2,40	0,31	0,38	1,25	10
Kokain	5,56	0,22	0,75	0,38	1,38	0,13	0,13	1,22	11
Subutex	4,38	0,38	0,57	0,00	0,00	0,00	0,00	0,76	12
Kratom	3,20	0,00	1,00	0,40	0,20	0,20	0,20	0,74	13

Tabulka 14 - Rizikovost konkrétních látek – Poměr mezi TČ a NL

Na VO1 lze tedy odpovědět, že ze sebraných dat vyplývá, že častěji dochází k viktimizaci uživatelů heroinu a pervitinu.

Závěrem bych ráda zmínila respondenty, kteří do dotazníku vyplnili, že nikdy nebyli obětí žádného trestného činu.

Graf 10 - Poměr respondentů se zkušeností a bez zkušenosti s jednotlivými TČ

Krádež je jediný TČ, ve kterém je vyšší počet respondentů se zkušeností viktimizace. Ve všech ostatních případech je většina respondentů bez zkušenosti s danými TČ.

Na závěr podkapitoly uvádím rozšířený profil „průměrného respondenta“.

Sekce 1		
Pohlaví	Průměrný muž	Průměrná žena
Věk	42,54 let	45 let
Rodinný stav	Svobodný(44%)	Svobodná (37,5%)
Vzdělání	Středoškolské (56%)	Středoškolské (62,5%)
Zaměstnání	Zaměstnaný (60%)	Nezaměstnaná (81%)
Bydlení	Vlastní nemovitost (44%)/Nájem (36%)	Vlastní nemovitost (43,75%)/Nájem(37,5%)
Sekce 2		
Užil/a jste někdy návykové látky?	Ano, užívám (72%)	Ano, užívala jsem (62,5%)
Máte problém s nějakou nelátkovou závislostí?	Ne (60%)	Ne (81,25%)
Jak dlouho užíváte nebo jste užíval/a nebo se potýkáte se závislostí?	16,04 let	12,57 let
S jakou látkou máte zkušenost?	Alkohol (92%), tabákové výrobky (80%), konopné výrobky (68%)	Alkohol (100%), tabákové výrobky (81,25%), konopné výrobky (56,25%)
Jaké služby jste v současné době klientem?	Pobytová léčba (52%)	Pobytová léčba (62,5%)
Sekce 3		
Nejčastější trestný čin	Krádež (72%)	Krádež(75%), domácí násilí (50%)

Tabulka 15 - Profily průměrných respondentů – Sekce 3

12.4. Okolnosti ohlášení trestného činu

Tuto poslední sekci měli dle instrukcí v dotazníku vyplnit pouze ti, kteří měli zkušenost s nějakým trestným činem, což bylo dle získaných dat 22 z nich, tedy 53,7 % ze všech respondentů. Při některých dalších výpočet vycházím z hodnot v následující tabulce 16.

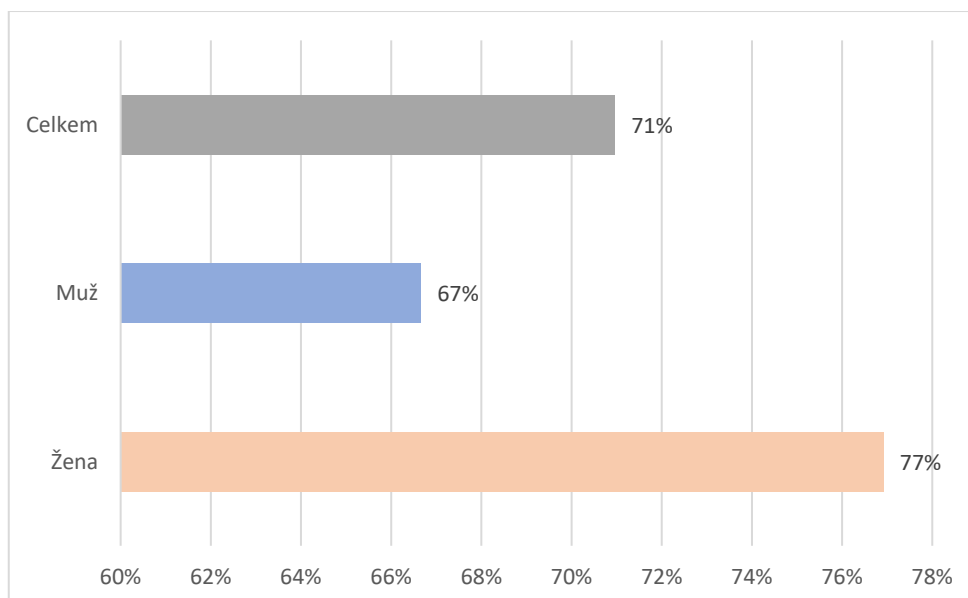
Pohlaví	Aspoň jednou obětí TČ	Aspoň jednou nahlášeno	Procento oznamování
Žena	13	10	77%
Muž	18	12	67%
Celkem	31	22	71%

Tabulka 16 - Počet respondentů alespoň jednou viktimizovaných a těch, kteří aspoň jednou oznámili TČ

V sekci jsou uzavřené i otevřené otázky. Uzavřené zpravidla sledují četnost jevů a otevřené se pak ptají na související subjektivní prožitky respondentů pro dokreslení situací.

Limitem této sekce je to, že respondenti nedefinovali, o oznámení kterého TČ se jedná. Problém to je zejména u těch, kteří měli zkušenost s více trestnými činy, případně s opakovanou viktimizací stejného typu. Respondenti mohli popisovat jejich nejsilnější zážitek při podávání oznámení, ale zároveň se právě tomu v odpovědích mohli vyhnout. Proto bych v případě opakování výzkumu tuto skutečnost nějakým způsobem zahrнула. V případě rozhovoru na toto téma se lze zeptat, v případě dotazníku zahrnout otázku, např. „Jaký TČ jste v tomto případě oznamoval/a?“.

Pojítkem mezi sekci předchozí a tou současnou je procento oznámení trestných činů našimi respondenty. Následující graf popisuje tento poměr. Vzorek respondentů uvedl, že v 71 % případů trestný čin nahlásí. Ženy činy ohlašují o něco častěji, než muži (viz graf 11).

Graf 11 - Procento oznámení TČ mezi respondenty, kteří mají s nějakým TČ zkušenost

Z informací v tomto grafu můžeme udělat závěr, že hypotéza 2 se ukázala jako neplatná. Předpokládala, že klienti a pacienti pražských adiktologických služeb čin ve více než 50 % nenahlásí, nicméně se ukázalo, že je čin hlášený v 71 %, ženy dokonce činy ohlašovaly o 10 % častěji než muži. Tato procenta jsou pravděpodobně ovlivněna i tím, že nejčastějšími reportovanými trestnými činy byly krádeže a loupeže. Zde hraje roli pojistné plnění, pro které oběť potřebuje zprávu od policie pro vyplacení pojistění

Cílem této sekce bylo z pohledu oběti posoudit zkušenosti s policií a s jejich přístupem. V první otázce dotazník mapoval přijetí či nepřijetí podaného oznámení pacienty/klienty. Z celkového počtu respondentů na tuto otázku (22) odpovědělo 20 z nich, že policie jejich oznámení přijala, z čehož 15 uvedlo, že to proběhlo bez problému a 5 že policie oznámení přijala, ale byl s tím problém. V následující tabulce se pod odpověď „Ano“ řadí podání oznámení, se kterými byl problém i ty, které proběhly bez problému, nosná je informace, že oznámení bylo přijato.

Pohlaví	Přijala policie Vaše oznámení o spáchání trestného činu?		
	Ano	Ne	Celkem
Žena	10	0	10
Muž	10	2	12
Celkem	20	2	22
Ženy z těch, které nahlásily	100%	0%	100%
Muži z těch, kteří nahlásili	83%	17%	100%
Procento celkem	91%	9%	100%

Tabulka 17 - Přijetí oznámení o spáchání TČ

Vyskytli se tedy celkem 2 respondenti, kterým policie nepřijala jejich oznámení. Respondent (R) 18 (muž, 52 let, žije na ulici, TČ – fyzické napadení členem ochranky) uvedl: „*Budou řešit mé napadení sekuriťákem poté, co udám nějakou jinou osobu*“. R 19 (muž, 37 let, žije ve vlastní nemovitosti, TČ – krádež, fyzické napadení) žádný komentář neuvedl.

Respondenti dále odpovídali, zda je někdo z příslušníků policie přesvědčoval, že nemá smysl oznámení hlásit. S takovou situací se v nějaké podobě setkalo 41 % z respondentů, kteří čin chtěli nahlásit. Z žen se s tím setkalo 50 % a u mužů se jev vyskytl v 33 % případů.

Pohlaví	Říkal Vám někdo z příslušníků policie, že nemá smysl čin hlásit?		
	Ano	Ne	Celkem
Žena	5	5	10
Muž	4	8	12
Celkem	9	13	22
Ženy z těch, které nahlásily	50%	50%	100%
Muži z těch, kteří nahlásili	33%	67%	100%
Procento celkem	41%	59%	100%

Tabulka 18 - Smysl hlásit TČ

Následovala otevřená otázka, kde respondenti mohli napsat, zda si pamatují něco z toho, co jim bylo řečeno příslušníky policie. R 10 (žena, 38 let) odpověděl „*Že můj případ není důležitý, protože se nikomu nic nestalo (ublížení na zdraví atd.)*“, R 36 (žena, 35 let, zkušenost s opakovaným násilím ze strany partnera) uvedla, že jí bylo řečeno: „*Jestli ho náhodou neprovokuji*“. S podobnými reakcemi se mohou oběti setkávat. Odpovídá to tzv. systému brány, jak ho popisuje Številová (2007) – viz kapitola 5.1. Právě to může být mnohdy důvodem nedůvěry oběti v policii a neochoty činy nahlašovat.

Celkem 41 % z respondentů, kteří aspoň jednou čin nahlásili se setkala s tím, že byli odrazováni od podání oznámení někým z příslušníků policie ČR. Na výzkumnou otázku 3 lze tedy odpovědět kladně.

Dalším tématem bylo sepisování prohlášení. Většina respondentů odpověděla, že policie jejich prohlášení sepsala. Celkově se jednalo o 82 % respondentů této sekce, 9 % odpovědělo, že ne a dalších 9 % zvolilo možnost „Nevím“.

Pohlaví	Sepsala policie Vaše prohlášení?			
	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Žena	9	0	1	10
Muž	9	2	1	11
Celkem	18	2	2	22
Ženy z těch, které nahlásily	90%	0%	10%	100%
Muži z těch, kteří nahlásili	75%	17%	8%	100%
Procento celkem	82%	9%	9%	100%

Tabulka 19 - Sepsání prohlášení

Následující z otázek zaměřujících se na interakci s policií zněla „Byl/a jste poučen/a o právech obětí trestného činu?“

Pohlaví	Byl/a jste poučen o právech obětí trestného činu?			
	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Žena	7	1	2	10
Muž	9	2	1	12
Celkem	16	3	3	22
Ženy z těch, které nahlásily	70%	10%	20%	100%
Muži z těch, kteří nahlásili	75%	17%	8%	100%
Procento celkem	73%	14%	14%	100%

Tabulka 20 - Poučení o právech obětí trestných činů

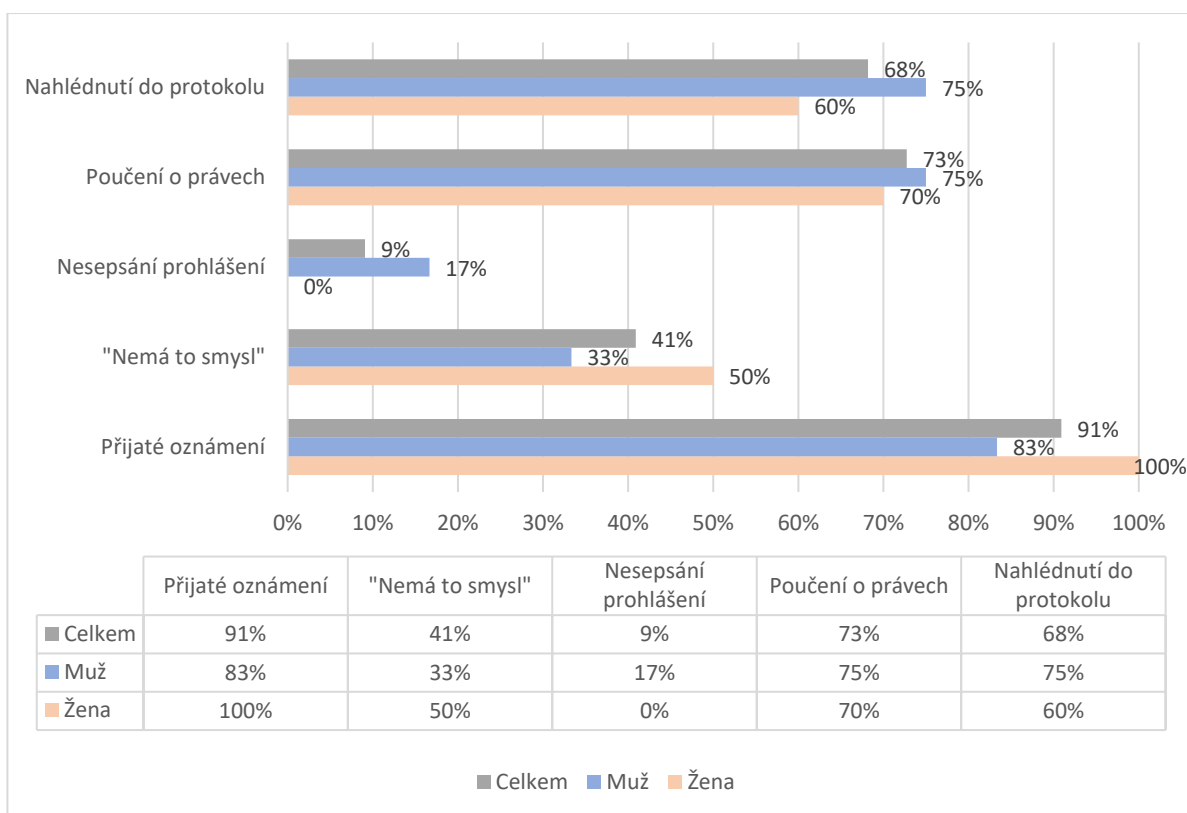
Většina respondentů reportovala, že se svými právy byli seznámeni – celkově v 73 %. Dotazník již neobsahoval otázku na způsob sdělení (písemně/ústně), na jeho srozumitelnost či jak s nimi respondenti naložili a zda se jich rozhodli využít, nicméně pro zodpovězení hypotézy to je dostačující. Všechny tyto otázky by mohly být obsahem dalších výzkumů.

Poslední otázka se ptala na nahlédnutí do protokolu, zda respondenti nahlédli či nikoliv. 68 % respondentů této sekce odpovědělo že ano, nicméně 21 % z nich o to muselo výslovně požádat.

Pohlaví	Bylo Vám umožněno nahlédnout do protokolu?		
	Ano	Ne	Celkem
Žena	6	4	10
Muž	9	3	12
Celkem	15	7	22
Ženy z těch, které nahlásily	60%	40%	100%
Muži z těch, kteří nahlásili	75%	25%	100%
Procento celkem	68%	32%	100%

Tabulka 21 - Nahlédnutí do protokolu

Pro větší přehlednost vkládám graf 12, kde jsou shrnutá všechna data sekce.

Graf 12 - Proces oznamování TČ – Přehled

Na závěr této kapitoly stejně jako všech předchozích vkládám nyní již kompletní profil respondenta.

Sekce 1		
Pohlaví	Průměrný muž	Průměrná žena
Věk	42,54 let	45 let
Rodinný stav	Svobodný(44%)	Svobodná (37,5%)
Vzdělání	Středoškolské (56%)	Středoškolské (62,5%)
Zaměstnání	Zaměstnaný (60%)	Nezaměstnaná (81%)
Bydlení	Vlastní nemovitost (44%)/Nájem (36%)	Vlastní nemovitost (43,75%)/Nájem(37,5%)
Sekce 2		
Užil/a jste někdy návykové látky?	Ano, užívám (72%)	Ano, užívala jsem (62,5%)
Máte problém s nějakou nelátkovou závislostí?	Ne (60%)	Ne (81,25%)
Jak dlouho užíváte nebo jste užíval/a nebo se potýkáte se závislostí?	16,04 let	12,57 let
S jakou látkou máte zkušenost?	Alkohol (92%), tabákové výrobky (80%), konopné výrobky (68%)	Alkohol (100%), tabákové výrobky (81,25%), konopné výrobky (56,25%)
Jaké služby jste v současné době klientem?	Pobytová léčba (52%)	Pobytová léčba (62,5%)
Sekce 3		
Nejčastější trestný čin	Krádež (72%)	Krádež(75%), domácí násilí (50%)
Sekce 4		
Přijala policie Vaše oznámení o spáchání trestného činu?	Ano(91%)	Ano(100%)
Říkal Vám někdo z příslušníků policie, že nemá smysl čin hlásit?	Ne(64%)	Ne(60%)
Sepsala policie Vaše prohlášení?	Ano(82%)	Ano(90%)
Byl/a jste poučen o právech obětí trestného činu?	Ano(82%)	Ano(70%)
Bylo Vám umožněno nahlédnout do protokolu?	Ano(82%)	Ano(60%)

Tabulka 22 - Profily průměrných respondentů – Sekce 4

12.5. Souhrn výsledků

H1: Klienti a pacienti pražských adiktologických služeb jsou oběťmi trestné činnosti častěji než obecná populace.

Hypotézu 1 se podařilo potvrdit. Respondenti se dle získaných dat stávají oběťmi trestné činnosti až 7,86x než obecná populace v Praze.

H2: Klienti a pacienti pražských adiktologických služeb na nich spáchaný čin nenahlásí ve více než 50 % případů.

Hypotéza 2 se výzkumem nepotvrdila. Dle dat z výzkumu respondenti v 71 % případů trestný čin oznámí.

VO1: Dochází častěji k viktimizaci uživatelů konkrétní návykové látky?

Studie ukazuje na zjištění, že nejrizikovější je užívání heroínu a následně poté pervitinu.

VO2: Který trestný čin je na výzkumném souboru nejčastěji spáchán?

Na výzkumném souboru byla nejčastěji spáchaný trestný čin krádeže (32 % ze všech reportovaných trestných činů).

VO3: Jsou klienti a pacienti pražských adiktologických služeb odrazováni policií od podání oznámení trestného činu?

Zkušenost s tímto jednáním reportovalo 41 % respondentů, kteří aspoň jednou čin nahlásili, 33 % z mužské části a 50 % žen.

13. Diskuze a závěr

V rámci této práce jsem sbírala data od klientů a pacientů pražských adiktologických služeb. Měla jsem nakonec 41 respondentů, z nichž bylo 56 % z pobytové služby. To vnímá jako jeden z limitů vzorku a příčinu určitého zkreslení, jelikož distribuce služeb ve vzorku není rovnoměrná, aby mohla dostatečně zastupovat reálnou situaci v Praze.

Celkový počet respondentů je oproti původním předpokladům výrazně nižší. V praxi narazila práce zejména na velmi omezené kapacity pracovníků služeb. Do budoucna bych navrhla využít spíše metody rozhovorů, což byla původně i jedna z možných variant pro tuto práci. Limitem rozhovoru je, že je velmi časově náročný a výzkumník nezíská široké množství dat, nicméně může jít ve výzkumu více do hloubky a mapovat okolnosti páchaní trestné činnosti na klientech/pacientech.

Další problém dotazníku byly některé nevhodně zvolené otázky či otázky úplně vynechané. Jak jsem již zmiňovala v kapitole 12.2. Příkladem vynechané otázky by mohlo být téma na hlavní látku, kterou užívají. Při srovnávání souvislosti mezi OPL a TČ na respondentech by bylo lepší vědět, která látka má větší vliv na život respondenta.

Zpětně také nepovažuji za nejšťastnější konstrukci tabulky do sekce 3. Byla zvolena z důvodu úspory místa a celkového zkrácení dotazníku, nicméně kvůli nedostatečnému oddělení jednotlivých otázek to bylo mnohdy pro respondenty matoucí a nevyplnili poté informaci o časovém vymezení činu. Myslím, že by pomohla alespoň lepší grafická úprava tabulky jako např. tučně oddělit otázky (první tři sloupce odpovědí a poté další dva) nebo použít stejný formát jako v otázce ohlašování činu, tedy zaškrťávací políčka (viz obrázek 2).

3. Výskyt jednotlivých trestných činů

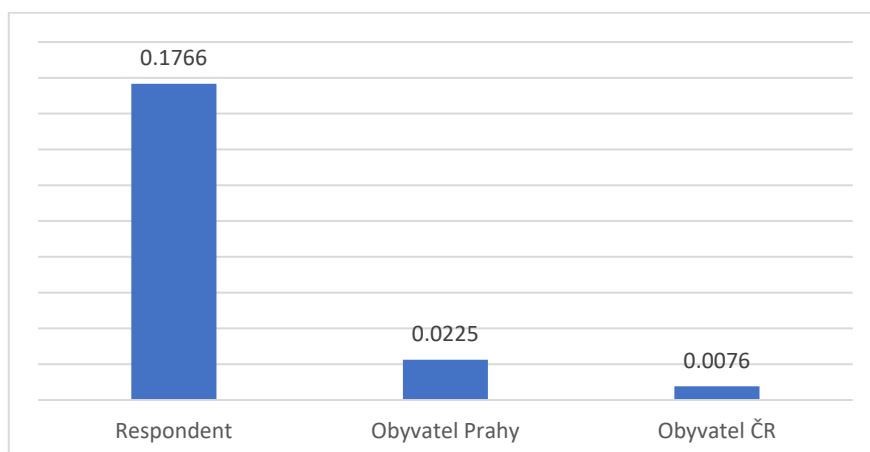
Následující sekce má za cíl zmapovat výskyt vyjmenovaných trestných činů. Některé otázky mohou vyvolat nepříjemné vzpomínky či stavy, proto Vás žádám, abyste si na vyplňování dali dostatek času a v případě potřeby se obrátili na pracovníky služby nebo na bezplatnou Linku pomoci obětem kriminality a domácího násilí (116 006).

	Ano, jednou	Ano, opakovaně (odpovězte číslem)	Ne, nikdy	V posledním roce	Kdykoli dříve	Nahlásil/a jste to?	Pokud možno, prosím pokuste se svými slovy odpověd' více rozvést (proč ano, proč ne, co Vás k tomu vedlo, za jak dlouho od činu atd.)
Bylo Vám někdy něco ukradeno (bez použití násilí či hrozby násilí)? (např. kapesní krádež)						☐ Ano, vždy ☐ Ano, někdy ☐ Nikdy	
Četl jste někdy nějaké časopisy						☐ Ano, vždy	

Obrázek 2 - Ukázka 3. sekce dotazníku

Samozřejmě všechna data jsou limitovaná tím, že se jednalo o self-report, tedy informace poskytované respondenty jsou již od počátku zkreslené jejich vnímáním a pamětí, dále také např. upřímností, ovšem to by se dalo nejspíše namítnout u jakéhokoli výzkumu s lidmi.

V této práci byly stanoveny 2 hypotézy a 3 výzkumné otázky (viz kapitola 7.1). Z dat sesbíraných v rámci této studie lze vyvodit, že klienti a pacienti pražských adiktologických služeb jsou 7,86x častěji oběti trestného činu než průměrný obyvatel Prahy, což je v souladu se zjištěním Stevense (2007). Ve srovnání s celkovou populací ČR je riziko 23,16x vyšší (H1). Toto vysoké číslo je způsobeno nejen tím, že se jedná o uživatele NL, ale také samotný fakt, že se nachází v Praze, kde je nejvyšší míra kriminality ze všech krajů ČR.

Graf 13 – Průměrný počet TČ na daného člověka za 1 rok

Limitem těchto výpočtů je ne úplně přesný převod dat. Snažila jsem se najít so nejhodnější data z ČSÚ, nicméně i po úpravě data nejsou úplně shodná, např. proto, že porovnávám celkovou kriminalitu z ČSÚ s průměry 7 vybraných TČ. Limitem je zde i již zmíněný malý vzorek a nedostatečná distribuce služeb. Také vzhledem k tomu, že 56 % respondentů je z pobytové služby, je možné, že tamní pacienti nejsou všichni z Prahy či že se trestná činnost reportovaná v dotazníku nestala na území Prahy, ovšem já tyto údaje s údaji Prahy srovnávám.

Jako další bylo zkoumáno, v jaké míře klienti a pacienti adiktologických služeb na nich spáchaný čin nahlásí. Ukázalo se, že míra oznamování je 71 %, což vyvrátilo H2.

Pohlaví	Aspoň jednou obětí TČ	Aspoň jednou nahlášeno	Procento oznamování
Žena	13	10	77%
Muž	18	12	67%
Celkem	31	22	71%

Tabulka 23 - Počet respondentů alespoň jednou viktimizovaných a těch, kteří aspoň jednou oznámili TČ

Limitem zde je nejasnost v reportování, o které TČ se jedná a také absence počtu (aspoň přibližného) podání oznámení. Tedy tyto čísla jsou nepřesná.

Výzkumná otázka 1 se ptala, zda dochází častěji k viktimizaci uživatelů konkrétní návykové látky. Při srovnání všech látek v dotazníku s vybranými TČ vyšly vyšší hodnoty rizika viktimizace u heroinu a pervitinu. Těmito látkami a jejich vzájemným srovnáním se v minulosti již zabývaly studie (Skjærvø et al., 2018, Darke et al., 2010).

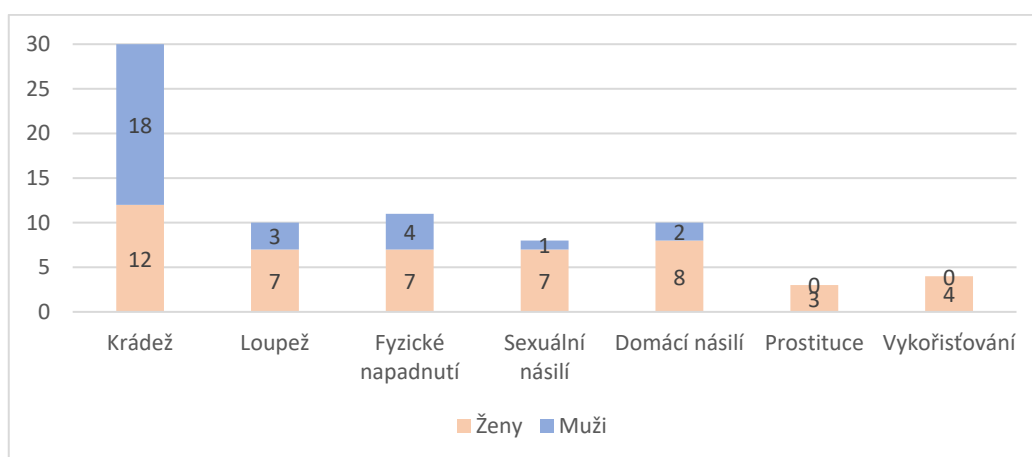
S přihlédnutím k tomu, že se při výpočtu nemohlo využít informace o hlavní užívané látce, počítalo se s těmi respondenty, kteří uvedli, že danou látku užívali v posledních 12 měsících. To ovšem zkruskuje výsledná data. Tabulka 14 s úplnými daty viz kapitola 12.3.

Celkový vzorek	Krádež	Loupež	Fyzické napadení	Sexuální násilí	Domácí násilí	Prostituce	Vykořisťování	Průměr	Pořadí
Heroin	5,20	0,40	0,80	0,00	20,00	0,00	0,00	3,77	1
Pervitin	4,50	0,50	0,79	0,79	9,57	0,36	0,36	2,41	2
LSD	4,25	0,75	1,75	1,00	3,25	0,75	0,75	1,79	3

Tabulka 24 - Rizikovitost konkrétních látek - Poměr mezi TČ a NL - Zkrácená verze

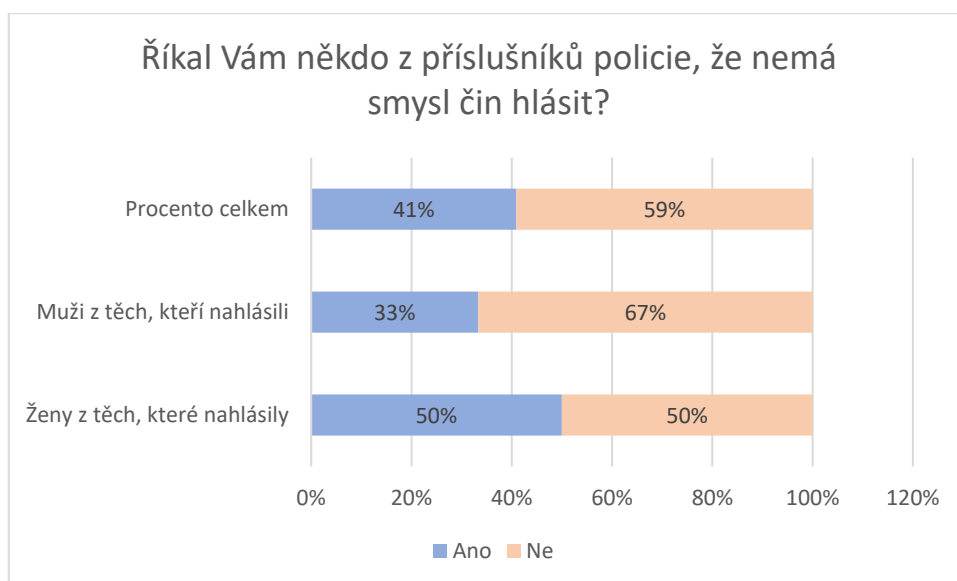
Jak již bylo zmíněno, první se umístil heroin, poté pervitin. Alkohol se umístil jako 7. Předpokládám, že tento výsledek byl ovlivněn tím, že 88 % respondentů uvedlo, že užívalo alkohol v posledních 12 měsících, Nicméně 73 % respondentů nemá žádnou zkušenost s viktimizací jakéhokoli druhu. Tento fakt výrazně snížil „index rizikovitosti“ alkoholu. Je také možné, že v tomto případě se může jednat o příliš malý vzorek, který je snadno ovlivnitelný neobvyklými hodnotami. Je tedy možné že při větším vzorku by výsledky byly docela jiné.

Odovědi na výzkumnou otázku 2 ohledně nejčastěji páchaných TČ na vzorku je krádež, což odpovídá zjištění Martínkové (2007), Roubalové (2019) a Scheinostovi (2021). Krádež představovala 32 % všech nahlášených činů a 73 % všech respondentů s ní mělo zkušenost.

Graf 14 - Počty respondentů, kterým se stal TČ aspoň jednou v životě dle pohlaví

Poslední výzkumná otázka měla za cíl zjistit, zda jsou klienti a pacienti adiktologických služeb odrazováni policií od podání oznámení trestného činu. Data ukazují, že se s tímto typem jednání setkalo 41 % respondentů. U žen se to stávalo častěji, v 50, a muži s ním mají zkušenost v 33 %.

Graf 15 - Zkušenost klientů s odrazováním od podání oznámení o TČ ze strany příslušníků policie

Z výsledků vyplývá, že téma trestné činnosti páchané na klientech je stále aktuální. Jako pozitivní vnímám zjištění, že je 71 % činu oznamováno. Z dotazníku také vyplynulo, že by bylo vhodné dále edukovat policii v přístupu k přijímání oznámení a v celkové práci s oběťmi trestných činů. Bylo by cenné ve výzkumech na tato témata pokračovat a zaměřit se na hlubší informace. Tento výzkum by mohl posloužit jako zdroj a odrazový můstek pro možné navazující práce. Za vhodné pokračování považuji kvalitativní výzkum, ve kterém by bylo možné zjistit okolnosti výše popsaných situací a blíže je popsat.

Použitá literatura

- Baštecká, B. (2005). Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy [Computer software]. Grada.
- Carpentier, C. (2023). Drugs and crime — a complex relationship [Online]. The European Monitoring Centre For Drugs And Drug Addiction.
https://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index36331EN.html_en
- Čírtková, L. (2014). Viktimologie pro forenzní praxi [Computer software]. Portál.
- Čírtková, L. (2015). Policejní psychologie (2., rozšířené vydání) [Computer software]. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Čírtková, L. (2013). Forenzní psychologie (3., upr. vyd) [Computer software]. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Čírtková, L. (2020). Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století [Computer software]. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- ČSÚ. (2021). Kriminalita v ČR a EU - (2011–2021) [Online]. Český Statistický Úřad.
<https://www.czso.cz/csu/czso/kriminalita-v-cr-a-eu-20112021#>
- ČSÚ. (2022). Obyvatelstvo v Praze 1919–2022 [Online]. Český Statistický Úřad.
https://www.czso.cz/documents/11236/37543548/CR_L1_PHA.xlsx/a6f8eed-5e44-4efe-9be7-324b10ba4a39?version=1.41
- Darke, S., Torok, M., Kaye, S., Ross, J., & McKetin, R. (2010). Comparative rates of violent crime among regular methamphetamine and opioid users: offending and victimization [Online]. *Addiction*, 105(5), 916–919. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2009.02872.x>
- Diblíková, S. (2016). Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015 [Computer software]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
domacinasili.cz.
- domacinasili.cz. (2023). JAK PODAT TRESTNÍ OZNÁMENÍ [Online]. Domacinasili.cz.
<https://www.domacinasili.cz/jak-podat-trestni-oznameni/>
- Durdík, T. (2018). Zákon o obětech trestných činů: komentář [Computer software]. Wolters Kluwer.
- Eger, L. Metodologie výzkumu [Computer software].
- Eurostat. (2023). Crime statistics [Online]. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Crime_statistics#About_206_800_sexual_violence_crimes_in_the_EU_in_2021.2C_still_on_a_growing_trend
- FRA. (2020). Reporting the most recent incident of physical violence in the past 5 years [Online]. European Union Agency For Fundamental Rights. <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/2021/frs>
- Goldstein, P. J. The Drugs/Violence Nexus: A Tripartite Conceptual Framework [Online]. *Journal Of Drug Issues*, 15(4), 493–506. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/002204268501500406>
- Gřivna, T. (2020). Oběti trestných činů: komentář (2. vydání) [Computer software]. C.H. Beck.
- Gřivna, T., Scheinost, M., & Zoubková, I. (2019). Kriminologie (5., aktualizované vydání) [Computer software]. Wolters Kluwer.
- Haynes, P., & Ayliffe, G. (1991). Locus of control of behaviour: is high externality associated with substance misuse? [Online]. *Addiction*, 86(9), 1111–1117. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.1991.tb01878.x>
- Hrdá, L. (2020). Rozumějí soudy obětem násilných trestných činů?. In *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?: jsou právní pravidla neutrální?* (pp. 331–343). Wolters Kluwer.
- Chomynová, P., Grohmannová, K., Dvořáková, Z., Orliková, B., Rous, Z., & Černínová, T. (2023). Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2022 [Online]. Drogy-Info.cz.
https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33854/1198/Souhrnna_zprava_o_zavislostech_v_CR_2022_fin.pdf

- Jakobsen, B., & Råkil, M. (2022). *Násilí je možné zastavit: terapie pro osoby, které se dopouštějí násilí v blízkých vztazích (Vydání druhé)* [Computer software]. Nadace Open Society Fund Praha.
- Jelínek, J., & Pelc, V. (2015). *ZÁKON O OBĚTECH TRESTNÝCH ČINŮ – JEHO NEDOSTATKY A MOŽNOSTI ŘEŠENÍ* [Online]. Bulletin-Advokacie.cz. <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-jeho-nedostatky-a-moznosti-reseni>
- Kalina, K. (2015). *Klinická adiktologie* [Computer software]. Grada Publishing.
- Kalvodová, V., & Hrušáková, M. (2015). *Dokazování v trestním řízení - právní, kriminologické a kriminalistické aspekty: Právní, kriminologické a kriminalistické aspekty* [Online]. Masarykova univerzita.
- Kim, J., & Gray, K. A. (2008). Leave or Stay?: Battered Women's Decision After Intimate Partner Violence. *Journal Of Interpersonal Violence*, 23(10), 1465–1482. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0886260508314307>
- Kořínková, I. (2015). *Prvé poznatky s uplatňováním zákona č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů v praxi poskytovatelů pomoci* [Diplomová práce].
- La Strada Česká republika o.p.s. (2015). *Analýza zákona o obětech trestných činů* [Online]. Člověk V Tísni. <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/529/file/1449840398-evaluace-zakona-o-obetech.pdf>
- La Strada Česká republika o.p.s. (2015). *Příručka pro oběti trestných činů* [Online]. Člověk V Tísni. <https://www.clovekvtisni.cz/efektivnejsi-uplatnovani-prav-obeti-trestne-cinnosti-2649gp>
- Martínková, M. (2007). *Zkušenosti obyvatel ČR s některými delikty* [Computer software]. Institut kriminologie a sociální prevence.
- Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Černíková, T., Rous, Z., Cibulka, J., Franková, E., Nechanská, B., & Fidesová, H. (2021). *Zpráva o alkoholu v České republice 2021* [Online]. Drogy-Info.cz. https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33590/1128/Zprava_o_alkoholu_v_CR_2021_fin.pdf
- Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Černíková, T., Rous, Z., Cibulka, J., Fidesová, H., & Vopravil, J. (2020). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019* [Online]. <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-o-stavu-ve-vecich-drog-v-ceske-republice-v-roce-2019/>
- Nešporová, O., & Holpuch, P. (2020). *POPULACE OSOB BEZ DOMOVA V ČESKÉ REPUBLICI: Osoby přespávající venku, v noclehárnách, v azylových domech a v obecních ubytovnách* [Online]. Ministerstvo Práce A Sociálních Věcí. <https://1url.cz/Ju1Pc>
- NUMBEO. (2023). *Europe: Crime Index by Country 2023 Mid-Year* [Online]. Numbeo. https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2023-mid®ion=150
- Policie ČR. (2023). *Trestní řízení: Přípravné řízení* [Online]. Policie České Reubliky. <https://www.policie.cz/clanek/trestni-rizeni.aspx>
- Policie ČR. (2019). *Statistické přehledy kriminality za rok 2018* [Online]. Policie České Reubliky. <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>
- Policie ČR. (2023). *Právo na peněžitou pomoc* [Online]. Policie České Reubliky. <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-penezitou-pomoc.aspx>
- Policie ČR. (2023). *Vývoj registrované kriminality v roce 2022* [Online]. Policie České Reubliky. <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx>
- Policie ČR. (2023). *Oznámení trestného činu* [Online]. Policie České Reubliky. <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx>
- Roubalová, M. (2021). *Co ze statistik (ne)víme o obětech kriminality* [Online]. Česká Kriminologie, 2021(1-2). <https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/co-ze-statistik-ne-vime-o-obetech-kriminality>

- Roubalová, M., Grohmannová, K., Trávníčková, I., & Zeman, P. (2019). Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky [Online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. <http://www.ok.cz/iksp/docs/455.pdf>
- Roubalová, M., Holas, J., Kostelníková, Z., & Pešková, M. (2019). Oběti kriminality: poznatky z viktimizační studie [Online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. <http://www.ok.cz/iksp/docs/449.pdf>
- Sadílková, M. (2012). Jak se vyrovnáváme s trestnou činností klientů a na klientech [Online]. *Kriminalita & Drogy*, 69-74. <https://www.sananim.cz/res/archive/004/000486.pdf?seek=1673614914>
- SANANIM. (2012). *Kriminalita & drogy: Sborník odborné konference* [Online]. SANANIM. <https://www.sananim.cz/res/archive/004/000486.pdf?seek=1673614914>
- Scheinost, M. (2021). Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020 [Online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. http://www.ok.cz/iksp/docs/470_Analyza_trendu_kriminality_v_Ceske_republice_v_roce_2020.pdf
- Skjærø, I., Clausen, T., Skurtveit, S., Abel, K. F., & Bukten, A. (2018). Similarities and Differences in Victimization Risk Factors for Nonoffending and Offending Substance Users [Online]. 13(4), 526-541. <https://doi.org/10.1080/15564886.2017.1383332>
- Sochůrek, J. (2003). *Nástin vybraných problémů viktimologie* [Computer software]. Technická univerzita v Liberci.
- Stevens, A., Berto, D., Frick, U., Kersch, V., McSweeney, T., Schaaf, S., Tartari, M., Turnbull, P., Trinkl, B., Uchtenhagen, A., Waidner, G., & Werdenichformat, W. (2007). The Victimization of Dependent Drug Users: Findings from a European Study, UK [Online]. *European Journal of Criminology*, 4(4), 385 - 408. <https://doi.org/10.1177/1477370807080719>
- Štefunková, M. (2011). Drogy a kriminalita – jaký je mezi nimi vztah? [Online]. *Adiktologie*, 11(3), 156-164. http://199757.w57.wedos.ws/wp-content/uploads/2018/09/2011_3_Stefunkova_Drogy-a-kriminalita.pdf
- Štefunková, M., Holas, J., Kostelníková, Z., & Pešková, M. (2018). Výzkum obětí trestné činnosti zaměřený na zkušenosti obyvatel České republiky s vybranými druhy deliktů ve sledovaném období [Online]. Ministerstvo Vnitřní správy ČR. <https://docplayer.cz/148202401-Vyzkum-obeti-trestne-cinnosti-zamereny-na-zkusenosti-obyvatel-ceske-republiky-s-vybranymi-druhy-deliktu-ve-sledovanem-obdobi.html>
- Številová, Z. (2007). "Systém brána": Problematické strategie policejní práce [Online]. *Migraceonline.cz*. <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/system-brana-problematicke-strategie-policejni-prace>
- Tomášek, J. (2010). *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin* [Computer software]. Grada.
- Toušek, L., Walach, V., Kupka, P., Tvrdá, K., Brendzová, A., Lupták, L., Dvořáková, T., Plachý, O., & Vanková, K. (2018). *Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách* [Computer software]. Doplněk.
- Válková, H., & Kuchta, J. (2012). *Základy kriminologie a trestní politiky (2. vyd)* [Computer software]. C.H. Beck.
- Velikovská, M. (2016). *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe* [Computer software]. Grada.
- Vláda České republiky. (2023). Seznam držitelů certifikátů odborné způsobilosti adiktologických služeb [Online]. Vláda České Republiky. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/sit-sluzeb/seznam-drzitelu-certifikatu-odborne-zpusobilosti-sluzeb-pro-uzivatele-drog-102635/>
- Zábranský, T., Csémy, L., Gajdošíková, H., Korčíšová, B., Kuda, A., Miovský, M., Mravčík, V., Petroš, O., Radimecký, J., & Vopravil, J. (2002). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České*

republice v r. 2001 [Online]. Drogy-Info.cz. https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1321/1/ar_2001_CZ_CESKY.pdf
Zeman, P., Štefunková, M., & Trávníčková, I. (2015). Drogová kriminalita a trestní zákoník [Computer software]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

Použité právní předpisy

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141?text=t%C5%99>

Seznam zkratk (abecedně)

1. LF UK – 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy
BKB – Bílý kruh bezpečí
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad
DTČ – Drogová trestná činnost
EMCDDA – The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction
EU – Evropská unie
FRA – The EU Agency for Fundamental Rights
H – hypotéza
MS – Ministerstvo spravedlnosti
NL – Návykové látky
OČTR – Orgány činné v trestním řízení
OP – Obecná populace
OPL – Omamné a psychotropní látky
PMS – Probační a mediační služba
R – Respondent/ka
SDK – Sekundární drogová kriminalita
TČ – Trestný čin / trestná činnost
TK – Terapeutická komunita
TZ – Trestní zákoník
VFN – Všeobecná fakultní nemocnice
VO – Výzkumná otázka
ZOTČ – Zákon o obětech trestných činů

Seznam grafů, tabulek a obrázků

Graf 1 - Vývoj kriminality v ČR a v Praze za roky 2011-2022	15
Graf 2 - EUROSTAT (2023) – Loupež, vloupání a krádež 2020-2021	17
Graf 3 – FRA (2020) – Oznámení případu fyzického napadení – EU x ČR	18
Graf 4 - Věková distribuce vzorku	23
Graf 5 - Zaměstnanost	24
Graf 6 - Bydlení	25
Graf 7 - Délka potýkání se se závislostí u respondentů (v letech)	27
Graf 8 - Distribuce služeb ve vzorku	28
Graf 9 - Počty respondentů, kterým se daný TČ stal aspoň jednou dle pohlaví	32
Graf 10 - Poměr respondentů se zkušeností a bez zkušenosti s jednotlivými TČ	34
Graf 11 - Procento oznámení TČ mezi respondenty, kteří mají s nějakým TČ zkušenost	35
Graf 12 - Proces oznamování TČ – Přehled	38
Graf 13 – Průměrný počet TČ na daného člověka za 1 rok	41
Graf 14 - Počty respondentů, kterým se stal TČ aspoň jednou v životě dle pohlaví	42
Graf 15 - Zkušenost klientů s odrazováním od podání oznámení o TČ ze strany příslušníků policie	43
Tabulka 1 - Oslovené služby	21
Tabulka 2 - Rodinný stav	23
Tabulka 3 - Rozdělení vzdělání dle pohlaví	24
Tabulka 4 - Úroveň vzdělání a Bydlení	25
Tabulka 5 - Profily průměrných respondentů – Sekce 1	26
Tabulka 6 - Přehled užívání OPL mezi respondenty	27
Tabulka 7 - Profily průměrných respondentů – Sekce 2	29
Tabulka 8 - Viktimizace – Krádež	29
Tabulka 9 - Viktimizace – Loupež	30
Tabulka 10 - Viktimizace – Fyzické napadení	30
Tabulka 11 - Viktimizace – Znásilnění	31
Tabulka 12 - Viktimizace – Domácí násilí	31
Tabulka 13- Viktimizace – Obchod s lidmi	32
Tabulka 14 - Rizikovost konkrétních látek – Poměr mezi TČ a NL	33
Tabulka 15 - Profily průměrných respondentů – Sekce 3	34
Tabulka 16 - Počet respondentů alespoň jednou viktimizovaných a těch, kteří aspoň jednou oznámili TČ	35
Tabulka 17 - Přijetí oznámení o spáchání TČ	36
Tabulka 18 - Smysl hlásit TČ	36
Tabulka 19 - Sepsání prohlášení	37
Tabulka 20 - Poučení o právech obětí trestných činů	37
Tabulka 21 - Nahlédnutí do protokolu	38
Tabulka 22 - Profily průměrných respondentů – Sekce 4	39
Tabulka 23 - Počet respondentů alespoň jednou viktimizovaných a těch, kteří aspoň jednou oznámili TČ	41
Tabulka 24 - Rizikovost konkrétních látek - Poměr mezi TČ a NL - Zkrácená verze	42
Obrázek 1 - Vývoj registrované kriminality v roce 2022 (2023) - meziroční změna podle druhu kriminality – leden-prosinec 2021 a 2022	16

Obrázek 2 - Ukázka 3. sekce dotazníku	41
---	----

Přílohy

Příloha 1 - Dotazník, str.1 – Informovaný souhlas	50
Příloha 2 - Dotazník, str. 2	50
Příloha 3 - Dotazník, str. 3	51
Příloha 4 - Dotazník, str.4	51

Klienti a pacienti adiktologických služeb jako oběti trestné činnosti na území Prahy

Dobrý den,

Jmenuji se Hana Kosařová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia adiktologie na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Ráda bych Vás požádala o vyplnění níže uvedeného dotazníku k mé bakalářské práci s názvem Klienti a pacienti adiktologických služeb jako oběti trestné činnosti na území Prahy.

Základní informace o výzkumu:

- Cílem dotazníkového šetření je popsat výskyt trestné činnosti páchané na klientech a pacientech adiktologických služeb na území Prahy.
- Dotazník se skládá ze 4 částí (základní sociodemografické údaje, užívání návykové látky, výskyt jednotlivých trestných činů, okolnosti ohlášení trestného činu).
- Výsledky tohoto výzkumu budou využity ke zpracování bakalářské práce.
- Podmínkami pro vyplnění dotazníku je **věk 18+** let a to, že jste **klientem** či **pacientem libovolné adiktologické služby na území Prahy**.
- Vaše účast v dotazníku je **dobrovolná**, v průběhu dotazníku můžete s vyplňováním kdykoliv bez udání důvodu přestat.
- Odpovědi jsou **anonymní**. Informace, které sdělíte, budou uchovány, zpracovány a publikovány tak, aby nebyla možná identifikace Vaší osoby.
- Vyplnění dotazníku Vám zabere odhadem 15 minut.

Informovaný souhlas:

Vyplněním dotazníku souhlasíte se svou účastí ve výše popsaném výzkumu a se zpracováním výsledků a publikováním v rámci mé bakalářské práce a s dalším možným publikováním v odborných publikacích nad rámec závěrečné práce.

Se žádostí o získání dalších informací o výzkumu i stížnostmi se můžete obrátit na autorku práce, Hanu Kosařovou (na e-mailové adrese hkosarova@gmail.com), na vedoucí práce, Mgr. Hanu Fidesovou, Ph.D. (na e-mailové adrese hana.fidesova@lf1.cuni.cz). Pokud nebudete s vyřízením stížnosti souhlasit, můžete se obrátit na Etickou komisi KAD na adrese Apolinářská 4, 128 00 Praha 2, e-mail hana.fidesova@lf1.cuni.cz.

V dotazníku se nachází více typů odpovědí:

1. Zaškrťovací odpovědi – prosím o zaškrtnutí () vámi zvolené odpovědi. Pokud byste se rozhodli svou odpověď změnit, políčko začerněte a zaškrtněte nově.
2. Volné odpovědi (_____) – odpovězte na řádek svými slovy (či specifikovaným způsobem u otázky).
3. Tabulka – zaškrtněte () políčko, které pro Vás platí, v případě, že je v tabulce specifikovaná odpověď jiným způsobem, řiďte se prosím tím.

Příloha 1 - Dotazník, str.1 – Informovaný souhlas

1. Základní socio-demografické údaje

Následující sekce slouží pro získání socio-demografických údajů pro další práci s daty.

1.1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena
 Muž
 Jiné: _____

1.2. Kolik je vám let? (napíšte číslici)

1.3. Jaký je Váš rodinný stav?

- Svobodný/á
 Mám přítele/přítelkyni
 Ženatý/vdaná
 Rozvedený/á

1.4. Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

- Bez vzdělání
 Základní škola
 Střední škola
 Vysoká škola
 Jiné: _____

1.5. Jste v současnosti zaměstnaný?

- Ano
 Ne

1.6. Kde momentálně žijete?

- Žiji na ulici

- Bydlím na ubytovně
 Bydlím v azylovém domě
 Bydlím v chráněném bydlení
 Bydlím v pronájmu
 Bydlím ve vlastní nemovitosti

2. Užívání návykových látek

Tato sekce slouží pro kontext Vaší adiktologické situace.

2.1. Užil/a jste někdy návykové látky?

- Ano, užívám
 Ne, ale dříve jsem užíval
 Ne, nikdy jsem neužíval

2.2. Máte problém s nějakou nelátkovou závislostí?

- Gamblerství
 Závislost na internetu
 Kleptomanie
 Hypersexualita
 Závislost na jídle
 Jiné: _____

2.3. Jak dlouho užíváte nebo jste užíval/a nebo se potýkáte se závislostí?

2.4. Vyplňte prosím tabulku níže:

	Užil/a jste látku:	Vůbec nikdy	V posledních 12 měsících
Látka:			
Alkohol			
Tabákové produkty			
Konopné látky			
Pervitin			
Heroin			
Kokain			
MDMA			
Subutex			
Methodon			
Léky na předpis			
Kratom			
LSD			
Houbičky (psylocybin)			
Jiné: _____			
Žádné jsem neužil:			

2.5. Jaké služby jste v současné době klientem?

- Adiktologická ambulance
 Denní stacionář
 Nizkoprahové kontaktní centrum/terénní program
 Pobytová léčba
 Následná péče a doléčování
 Substituční léčba
 Jiné: _____

Příloha 2 - Dotazník, str. 2

3. Výskyt jednotlivých trestných činů

Následující sekce má za cíl zmapovat výskyt vyjmenovaných trestných činů. Některé otázky mohou vyvolat nepříjemné vzpomínky či stavy, proto Vás žádám, abyste si na vyplňování dali dostatek času a v případě potřeby se obrátili na pracovníky služby nebo na bezplatnou Linku pomoci obětem kriminality a domácího násilí (116 006).

	Ano, jednou	Ano, opakovaně (odpovězte číslem)	Ne, nikdy	V posledním roce	Kdykoli dříve	Nahlásil/a jste to?	Pokud možno, prosím pokuste se svými slovy odpověď více rozvést (proč ano, proč ne, co Vás k tomu vedlo, za jak dlouho od činu atd.)
Bylo Vám někdy něco ukradeno (bez použití násilí či hrozby násilí)? (např. kapesní krádež)						☐ Ano, vždy ☐ Ano, někdy ☐ Nikdy	
Spáchal na Vás někdy někdo loupež (za použití násilí či pod jeho pohrůžkou)?						☐ Ano, vždy ☐ Ano, někdy ☐ Nikdy	
Došlo někdy k situaci, kdy Vás někdo (kdo není členem Vaší domácnosti) fyzicky napadl bez úmyslu Vám něco ukrást?						☐ Ano, vždy ☐ Ano, někdy ☐ Nikdy	
Došlo někdy k situaci, že by Vás někdo nutil k sexuální aktivitě výhrůžkami, pod pohrůžkou násilí či Vám znemožnil odejít?						☐ Ano, vždy ☐ Ano, někdy ☐ Nikdy	
Došlo někdy k situaci, kdy Vás člen Vaší společné domácnosti opakovaně fyzicky či psychicky napadal, či Vám znemožňoval disponovat ekonomickými prostředky, či Vás omezoval na svobodě?						☐ Ano, vždy ☐ Ano, někdy ☐ Nikdy	
Nutil Vás někdy někdo k prostituci?						☐ Ano, vždy ☐ Ano, někdy ☐ Nikdy	
Nutil Vás někdo pracovat s tím, že za Vás odebíral část nebo celý výdělek? (mimo prostituci)						☐ Ano, vždy ☐ Ano, někdy ☐ Nikdy	

Příloha 3 - Dotazník, str. 3

4. Okolnosti ohlášení trestného činu

Týká se Vás pouze tehdy, pokud jste některý z trestných činů ohlásil.

V poslední sekci bych se ráda zaměřila na to, jaká pro Vás konkrétně byla zkušenost nahlášení trestné události.

4.1. Přijala policie Vaše oznámení o spáchání trestného činu?

- Ano, bez problému
 Ano, ale byl s tím problém
 Ne, nepřijala

4.2. Jakým způsobem policie reagovala na Vaše oznámení?

4.3. Říkal Vám někdo z příslušníků policie, že nemá smysl čin hlásit?

- Ano
 Ne

4.3.1. Pamatujete si něco z toho, co Vám bylo řečeno?

4.4. Sepsala policie Vaše prohlášení?

- Ano
 Ne
 Nevím

4.5. Byl/a jste poučen o právech obětí trestného činu?

(právo na poskytnutí odborné pomoci, informace, ochranu před hrozícím nebezpečím, ochranu soukromí, ochranu před druhotnou újmou, právo na peněžitou pomoc)

- Ano
 Ne
 Nevím

4.6. Bylo Vám umožněno nahlédnout do protokolu?

- Ano, po vyžádání
 Ano, nemusel/a jsem požádat
 Ne, i přestože jsem požádal/a
 Ne, ani jsem o to nepožádal/a

4.7. Jaký jste měl/a celkový pocit z toho, jak s Vámi policie zacházela?

4.8. Pokud by se Vám v budoucnu mělo něco podobného stát znovu, nahlásil/a byste to?

- Ano

Ne

Nevím

Rozvedte prosím odpověď výše:

Prostor pro jakékoliv další upřesnění k otázkám výše, pro jakékoliv další informace, které byste chtěli sdělit, pro jakékoliv upřesnění k otázkám výše, či pro komentář ohledně struktury dotazníku:

Moc Vám děkuji za Váš čas.

Příloha 4 - Dotazník, str.4